36. Keskiviikkona 25 päivänä maaliskuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

1) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Angolaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta 1460

Asetus 2/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

2) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä ..... „

Asetus 3/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1998 vp

Lähetekeskustelu

3) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaista lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimuksiin tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 20/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain muuttamisesta 1489

Hallituksen esitys 21/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

5) Hallituksen esitys laeiksi osakeyhtiölain, osuuskuntalain 9 luvun, asunto-osakeyhtiölain 6 luvun, asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 8 luvun, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 9 luvun ja säätiölain 11 §:n sekä kirjanpitolain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 8/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Huotari, Immonen, Jaakonsaari, Jansson, Kantalainen, Karhunen, Korhonen M., Koskinen Jari, Krohn, Lehtosaari, Leppänen P., Malm, Metsämäki, Myllyniemi, Mönkäre, Pietikäinen M., Rantanen, Rimmi, Savela, Taina, Tiuri, Tulonen, Vehkaoja, Viljamaa ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Krohn, Myllyniemi, Malm, Savela, Metsämäki ja Rantanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden perusteella ed. P. Leppänen, virkatehtävien perusteella edustajat Jari Koskinen, Malm, Metsämäki, Myllyniemi, Rantanen ja Savela sekä muun syyn perusteella edustajat Huotari, Immonen, Jansson, M. Korhonen, Krohn, M. Pietikäinen, Rimmi, Viljamaa ja Wahlström sekä
tämän kuun 27 päivään virkatehtävien perusteella ed. Tiuri sekä muun syyn perusteella edustajat Alho, Kantalainen, Lehtosaari ja Vehkaoja.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Angolaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Ainoa käsittely
Asetus 2/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Tämä Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätös, joka luonnollisesti sitoo kaikkia YK:n jäsenmaita, on sikäli mielenkiintoinen, että tässähän pyritään edesauttamaan Angolan rauhanprosessia kohdistamalla pakotteet yhteen nimenomaan rauhanprosessin osapuoleen eli Unitanimiseen järjestöön. Päätös on myönteinen ja kannatettava.

Mielenkiintoista tässä on oikeastaan ainoastaan se, että Unita aikoinaan vahvistui nimenomaan länsivaltojen ja ennen kaikkea Yhdysvaltojen aseellisen salaisen tuen avulla järjestöksi, joka taisteli Angolan kansallista vapautusliikettä vastaan. Nyt sama järjestö, joka muodostettiin ja vahvistettiin Yhdysvaltojen tuella, on muuttunut sellaiseksi järjestöksi, jota Yhdysvallat itsekin pitää rauhanprosessiin haitallisesti vaikuttavana tekijänä. YK:n turvallisuusneuvoston päätöksellä on tarkoitus pakottaa järjestö noudattamaan itse hyväksymiään rauhanprosessin ehtoja. Toivottavasti päätös omalta osaltaan tuo toivotun tuloksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä

Ainoa käsittely
Asetus 3/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 6/1998 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaista lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimuksiin tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 20/1998 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on hallituksen esitys paljon kohua herättäneestä niin sanotusta Schengenin sopimuksesta. Suomi alkaisi hallituksen esityksen mukaan noudattaa niin sanottua laajaa eurooppalaista passivapausaluetta, kuitenkin vasta noin vuoden 2000 paikkeilla, joka hallituksen esityksen mukaan on sopimuksen soveltamisen toden-

näköinen alkamisajankohta tietysti edellyttäen, että eduskunta tulee hyväksymään hallituksen esityksen pääpiirteissään.

Arvoisa puhemies! Haluan jo tässä yhteydessä todeta, että ajateltu ajankohta saattaa olla liian aikainen johtuen siitä, että Suomi ehkä ei ehdi saada sitä teknistä valmiutta, mitä sopimuksen kaikinpuolinen sovelluttaminen edellyttäisi. Palaan asiaan hiukan myöhemmin.

Sopimuksen sisällöstä on todettava, että passivapausalueeseen kuuluvien maiden rajat voidaan ylittää mistä tahansa ilman henkilön tarkastusta. Tässä suhteessa tapahtuisi siis oleellinen muutos Suomen rajoilla. Passivapausalueeseen kuuluvat niin sanotut Schengen-maat ovat Euroopan unionin jäsenmaat Isoa-Britanniaa lukuun ottamatta. Tämän lisäksi Pohjoismaiden passivapausalue on tarkoitus säilyttää erityisellä sopimuksella, jonka mukaan Pohjoismaat keskinäisissä suhteissaan noudattaisivat Schengenin sopimuksen määräyksiä.

Sitä vastoin passivapausalueen ulkoraja voidaan ylittää vain tietyn rajanylityspaikan kautta. Suomen osalta tämä koskee Eestiä ja Venäjää, joihin Suomella on ulkoraja. Jos passivapausalueen sisällä liikkuminen helpottuu, ulkorajan ylitys tiukentuu. Schengenin sopimuksella puututtaisiin henkilön perusoikeuksiin pitemmälle kuin lainsäädäntömme on tähän mennessä mahdollistanut. Ulkorajan ylittäjältä olisi tarkastettava paitsi henkilöllisyys ja viisumi, muun muassa toimeentuloon ja paluumatkaan riittävät varat sekä onko kyseinen henkilö Schengen-maiden maahantulokieltoluettelossa.

Viisumin osalta on jo tässä yhteydessä syytä todeta Pohjoismaiden tarkoituksena olevan noudattaa Baltian maiden kanssa tekemiään viisumisopimuksia siitä huolimatta, että Schengen-sopimus tulisi voimaan.

Sisärajatarkastusten lakkauttamisen tekee mahdolliseksi nopea ja varma tietojen vaihto sopimuspuolten ja viranomaisten välillä. Tämä on koko Schengen-sopimuksen tavallaan tekninen kulmakivi. Sen takia täytyy varmistaa, että järjestelmä olisi mahdollisimman toimiva. Tätä varten ollaan luomassa yhteinen atk-pohjainen tietojärjestelmä. Suomen kansallinen tietojärjestelmäyksikkö on tarkoitus perustaa keskusrikospoliisin yhteyteen. Krp vastaa myös Europolin ja Baltian alueen rikollisuuden torjuntaan kehitetyn kansallisen tietoyksikkö Baltcomin toiminnasta. Tietojärjestelmään syötettäisiin kaikki tarvittavat tiedot. Mainitsen tässä esimerkinomaisesti etsintäkuulutetut henkilöt, maahanmuuttokieltoon määrätyt kolmansien maiden kansalaiset, kadonneet henkilöt, sinne voidaan panna varastetuiksi ilmoitetut ajoneuvot, takavarikoitavaksi julistetut esineet jne.

On huomattava, että yleissopimuksessa on määritelty, mitkä tiedot voidaan sisällyttää yleiseen tietojärjestelmään. Mutta jokainen valtio viimekädessä omalta kohdaltaan ratkaisee, mitä henkilötietoja se järjestelmään ilmoittaa. On huomattava, että yleissopimuksessa on turvattu henkilötietojen vähimmäissuoja. Niin ikään tullaan nimeämään tietosuojajärjestelmän toiminnan valvontaa varten kansallinen valvontaviranomainen, ja täksi on hallituksen esityksessä ajateltu tietosuojavaltuutettua. Kansalaisen kannalta on myös tärkeää, että jokaisella olisi oikeus saada tieto itseään koskevista tietojärjestelmään syötetyistä tiedoista ja vaatia virheellisen tiedon oikaisemista.

Schengenin sopimuksen taloudellisista vaikutuksista on todettava, että ne kohdistuvat etupäässä poliisihallintoon ja siellä erityisesti huumausaine- ja ajoneuvorikollisuuteen sekä laittoman maahantulon torjuntaan. Viime ja ensi kädessä sopimuksen tarkoituksena on tehokas rikollisuuden lisääntymisen ehkäiseminen. Tässä oikeastaan onkin yksi tämän sopimuksen heikko kohta: Miten rikollisuuden torjunnassa tullaan onnistumaan. Nythän saattaa käydä niin, että rikollisuus lisääntyy Schengenin sopimusjärjestelmästä huolimatta. Tämähän tulisi aiheuttamaan ongelmia sekä Suomessa että sopimusmaissa.

Erityisesti on otettava huomioon, että hallituksen esityksenkin mukaan esimerkiksi Lapin alueella tultaisiin saamaan tietojenhankintajärjestelmä operatiiviseen käyttöön aikaisintaan vuoden 2003 paikkeilla. Sopimuksenhan on tarkoitus tulla voimaan jo vuoden 2000 paikkeilla. Norjan ja Ruotsin hankkeet toteutuisivat arviolta 2—5 vuotta myöhemmin. Ja nämä maat ovat tämän sopimuksen tärkeitä sopimuskumppaneita. Eli tämä tekee hiukan arveluttavaksi arvioidun voimaanastumisajankohdan. Mutta ehkä Suomi osaltaan ja Schengen-kumppanit omalta osaltaan tulevat panemaan asiansa kuntoon nopeammassa aikataulussa kuin tässä on kaavailtu.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun minä yleensä hallituksen esityksiä ja toimia olen paljon moittinut, niin nyt täytyy tehdä poikkeus ja antaa muutama positiivinen lausunto hallituksen esityksestä.

Nimittäin luettuani sen yleisperustelut pariin kertaan, siitä sai ihan positiivisen kuvan sikäli, että päinvastoin kuin muut hallituksen esitykset tai selvitykset koskien esimerkiksi Rahaliittoa tai yleensä Euroopan unionia, jotka ovat olleet aivopesevää hakkaamista, joissa katsotaan, että tämä esitys on niin ja niin hyvä, että ilman sitä meidän käy köpelösti ja että se on meidän ainoa vaihtoehtomme, ja että todellinen taivas kohtaa meidät, kun me hyväksymme jonkun EU-asiaa koskevan hallituksen esityksen tai selvityksen, tämä Schengenin sopimusta koskeva esitys on selkeästi objektiivinen. Siinä tuodaan eri vaihtoehdot näkyviin salaamatta ollenkaan niitä odotettavissa olevia vaikeuksia sen paremmin kuin positiivisiakaan puolia. Siinä jopa viitataan aika pitkälle tulevaisuuteen eli siihen, minkälaiset tulevaisuuden näkymät meillä on muun muassa pakolais- ja ulkomaalaispolitiikassa siinä vaiheessa, kun Schengenin sopimus on osa Euroopan unionin rakenteita. Siihen liittyy sitten Amsterdamin sopimus ja monet muutkin päätöksenteot aikanaan. Siihen palaan hiukan myöhemmin.

Oikeastaan ed. M. Pohjola hyvin selkeästi selvitteli Schengenin sopimuksen piirteitä. Sen verran tiedän itsekin, että tässähän Euroopan unionin sisärajat vapautuvat henkilöliikenteessä kokonaisuudessaan. Rajat saa ylittää mistä hyvänsä; ei nyt tosin Hyrsylänmutkasta, kun se on vähän väärällä rajalla. Mutta sen sijaan ulkorajat asetetaan entistä tarkemman valvonnan alaisiksi. Toisin sanoen voidaan sanoa, että ensimmäistä kertaa Euroopan unionin historiassa piirretään Euroopan liittovaltion rajat selkeästi; siis sisärajat tietyllä tavalla poistetaan ja korostetaan ulkorajojen merkitystä. Tällä alueella ministeri Andersson on kuulemma samaa mieltä kuin minäkin, mikäli kuulin oikein.

Tämä siis merkitsee sitä, että Euroopan unionin alueella laillisesti oleskelevat henkilöt voivat ilman mitään esteitä, tarkastuksia kulkea yli rajan toisen valtion puolelle, viipyä siellä yleensä kolme kuukautta kuuden kuukauden rajoituksen puitteissa ja palata sitten taas takaisin, mikäli sitten yleensä palaavat.

Tässä asiassa on tietysti ongelmia ja positiivisia puolia. Sanotaan nyt ensimmäiseksi ongelmat, jotka ovat itsestäänselviä ja pitkään olleet esillä. Yksi suuri epäilys on se, että huumeiden kuljetus, joka on lisääntynyt jo vapautuneen tavaraliikenteen yhteydessä yli rajojen, huumeiden liikkuminen henkilöiden mukana todennäköisesti lisääntyy, samoin myös muu rikollisuus ja rikollisten ainesten kulkeutuminen maasta toiseen. On myös todennäköistä, että laiton maahanmuutto tavalla tai toisella eri muodoissa tulee jossain määrin lisääntymään. Tämä on tämän Schengenin sopimuksen voimaanastumisen ehdoton seuraus.

Tässä on olemassa eräitä positiivisia puolia, jotka on tarkoitettu vastapainoksi näille selkeästi tuossa hallituksen esityksessäkin myönnetyille negatiivisille puolille. Ne ovat poliisiyhteistyön lisääntyminen, oikeudellisen yhteistyön lisääminen, myös tietoliikenteen merkittävä yhteiskäyttö Euroopan unionin alueella. Toisin sanoen pyritään minimoimaan niitä haittoja, joita tulee rikollisuuden, huumeiden salakuljetuksen, laittoman maahanmuuton jne. alueilla, ja tämä on todella positiivinen asia.

Ajatellaan esimerkiksi niitä aikoja, kun itse olin poliisimiehenä. Joskus 80-luvun alussa tuolla Ratakadulla odottelin kaksi viikkoa, että olisin päässyt Saksaan kuulustelemaan erästä suomalaista henkilöä, joka ei suostunut Suomeen tulemaan kuulusteltavaksi. Kaksi viikkoa istuskelin siellä Ratakadun penkillä ja polttelin norttia. Koskaan sitä kutsua ei sinne tullut, epämääräisiä eteenpäin siirtäviä vastauksia kylläkin. Jos nyt ajatellaan, mihin tämä todennäköisesti tulevaisuudessa johtaa, niin se on todella tehokasta toimintaa poliisiyhteistyön ja myös oikeudellisen yhteistyön alalla sillä tavalla, että ollaan kaikissa maissa ajan tasalla siitä tiedosta, mitä tarvitaan näiden asioiden toteuttamiseksi.

Tämä on siis sitä positiivista puolta. Eri asia sitten on, pystytäänkö niillä positiivisen puolen toteutuksilla kompensoimaan ja eliminoimaan ne haitat, jotka aikaisemmin tässä totesin ja joita käsitykseni mukaan myös ed. Pohjola täällä esitti. Se on sitten tulevaisuudessa nähtävissä. Tämä Schengen-sopimus ei nyt sitten kuitenkaan tältä pohjalta katsottuna ja kun näihin asioihin jo pitkään ennakkoon tietyllä tavalla on tottunut, sellaisenaan ole mikään maata kaatava asia. Siinä on paljon positiivisia puolia. Ainoa, mikä on ongelmallista tällaisen kansallisesti ajattelevan ihmisen näkökulmasta, on tuo aivan puheenvuoroni alussa lausumani toteamus siitä, että ensimmäisen kerran piirretään nyt liittovaltion rajat ja pyyhitään pois kansalliset rajat. Tämä liittovaltio tulee olemaan sitten tulevaisuudessa, ehkä viiden kuuden vuoden kuluttua jo täysin totuttua asiaa. Ed. Kiljunenkin viimeinkin siellä heräsi ja painoi vastauspuheenvuoronappia, jos tämä koneisto nyt oli päällä. Minä odotin, että hän reagoi tähän ja näyttipä sitten reagoivan.

Schengen-sopimuksen negatiivisen puolen huipentuma tulee aikanaan siinä vaiheessa, kun tämä sopimus muuttuu osaksi Euroopan unionin rakenteita. Amsterdamin sopimus astuu voimaan ja eräänä päivänä viiden vuoden odotusajan jälkeen meillä Euroopassa tehdään yhteisellä päätöksellä sopimus siitä, että siirrytään yhteiseen raja-, ulkomaalais- ja pakolaispolitiikkaan ja sen seurauksena päätetään myös Suomea sitovasti siitä, että Suomen on otettava Euroopassa jo olevista ja Eurooppaan saapuvista pakolaisista sekä taloudellinen että kansallinen vastuu.

En minä ollenkaan pahaksi katso, jos tuolla ulkona tulee ulkomaalaisia vastaan. He ovat tervetulleita tänne, kunhan ovat reiluja ja kunnon ihmisiä. Mutta on selvä asia, että jos esimerkiksi Saksassa ja Ranskassa olevien ulkomaalaisten osalta ylijäämäkapasiteettia aletaan Suomeen purkamaan, niin kyllä tämä Suomi aika kirjava kansakunta tulee siinä vaiheessa olemaan. Jokainen tietää sen, mikä merkitys sillä on, jos meidät pannaan tasapuoliseen asemaan muiden Euroopan valtioiden kanssa sekä taloudellisesti että myös kansallisesti vastaanoton mielessä tänne pyrkivien ulkomaalaisten määrässä. Se on se kaikkein pahin, mitä olemme täällä odottaneet, ja voidaan sanoa, että viiden kuuden vuoden kuluttua Amsterdamin sopimuksen voimaan saattamisesta ja Schengenin sopimuksen tulosta Euroopan unionin rakenteisiin tämä päätös tullaan tekemään. Mutta silloin ollaan jo monessa muussakin asiassa pitkällä, ollaan Naton jäseniä, joka tietysti saattaa olla positiivinenkin asia, ja monessa muussakin mukana. Jollakin tavalla on helpottavaa sitten, kun huomataan, että Suomea ei enää ole, vaan on Euroopan liittovaltio, toisin sanoen Suur-Saksa.

Nyt ed. Kiljunenkin jo varmasti on päässyt valmistelemaan puheenvuoronsa, rouva puhemies. Minä lopettelen tässä vaiheessa näihin lyhyisiin näkemyksiin, jotka oli luotu pelkästään ennakolta olevien tietojen ja hallituksen esityksen yleisperusteluiden pohjalta.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. M. Pohjolan puheenvuoro oli hyvä ja hyvin tätä problematiikkaa valaiseva. Ainoa seikka, mihin halusin kiinnittää hänen puheenvuorossaan huomiota, oli se seikka, että Suomen kannalta eivät mielestäni intressit voi liittyä vain siihen osaan Schengen-aluetta, mikä muodostaa Schengen-maille ulkorajan Suomen ja meidän naapureidemme kohdalla, eli ei vain Suomen ja Venäjän ja Suomen ja Viron rajaan, vaan Suomen intressissä täytyy hyvin ponnekkaasti olla myös sen seikan valvominen ja varmistaminen sopimuksissa, että muualla ulkorajoilla rajat pitävät niiden tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti, mitä Schengen-sopimus ajatuksena sisältää. Vanhasta muistan, että Suomen intressien näkökulmasta katsoen mainitulla suunnalla on enemmänkin ongelmia ja Suomen kannattaa siinä asiassa olla hyvin ponteva ja tarkka, koska se on monella tavalla Suomen intresseissä oleva asia.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että ei pitäisi provosoitua, kun provosoidaan. En provosoitunutkaan, mutta haluan lyhyesti kommentoida ed. Aittoniemen puheenvuoroa, joka liittyi ajatukseen siitä, että Euroopan unionista tätä kautta on muodostumassa liittovaltio. Hän hirttäytyi ajatukseen siitä, että rajavalvontaa tehostetaan Euroopan unionin ulkorajoilla ja sisärajat tavallaan poistetaan, mikä liittyy tietysti sisämarkkinakehityksen syventämiseen sen neljännen komponentin osalta. Kun sisämarkkinoista puhutaan, ollaan luomassa vapautta pääomien, tavaroiden ja palvelusten mutta myös ihmisten liikkumiselle. Ihmisten liikkumisen helpottumistahan Shengenin sopimuksella haetaan.

Liittovaltiokehityksen osalta haluaisin muistuttaa siitä, mitä olen aikaisemminkin ed. Aittoniemelle jo sanonut, että Euroopan unioni ei ole muodostumassa liittovaltioksi, vaan se on jälkikansallisvaltiollisen maailmanjärjestyksen eräitä instituutioita, jonka kehityslogiikka noudattaa aivan muuta kuin perinteisen kansallisvaltion kehityslogiikka. Yhtenä osana on puhtaasti jo pelkästään se, että Euroopan unionin budjetti on vain 1,2 prosenttia EU-alueen bruttokansantuotteesta, kun esimerkiksi federalistisessa Yhdysvalloissa, joka tässä nyt on otettu erääksi mörökseksi, kun on puhuttu Euroopan yhdysvalloista, liittovaltion budjetti on yli 20 prosenttia Yhdysvaltain bkt:sta. EU ei tässä muodossa ole liittovaltio eikä siksi ole edes kehittymässä.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totesin, että Suomen ulkorajat Schengenin sopimuksessa tulevat olemaan Eestin ja Venäjän kanssa. Mutta yhdyn erityisesti ed. Pekkarisen näkemyksen ja huoleen siitä, että Suomen intressi on se, että ulkorajat muitten valtioitten osalta Schengenin alueella tulevat pitämään. Se on varmasti yhteinen huoli.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi mainitsi, että tämä on alku liittovaltion rajojen piirtämiselle. En yhtyisi tähän näkemykseen, olisin pikemminkin ed. Kiljusen kannalla tässä asiassa. Vertauksen vuoksi voitaisiin ottaa esimerkiksi pohjoismainen passivapaus, joka meillä on ollut kymmeniä vuosia. Tosin se ei ole sama kuin Schengenin sopimuksen liikkumavapaus, mutta käytännössä se on ollut lähes samanlainen eikä tässä yhteydessä ole puhuttu minkäänlaisesta liittovaltiokehityksestä. Siinä mielessä kehitys ei Schengenin sopimuksen kautta liittovaltioajatukseen kyllä luonnu.

Se, mitä ed. Aittoniemi puhui poliisin yhteistyöstä, koskee tietysti myös Schengenin sopimuksessa tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyötä, jota täytyy syventää myös kansainvälisesti. Se on hyvin voimakas vaatimus, kun Schengenin sopimusta toteutetaan, sillä kun henkilöt liikkuvat vapaasti EU:n sisällä, silloin pitää myös näiden viranomaisten yhteistyön kansainvälisesti olla kattavaa ja tapahtua yli rajojen vapaasti.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kuljunen ymmärsi poikkeuksellisesti aivan oikein puheenvuoroni. Tässä on kysymys nimenomaan siitä. Kun katsotaan vaikka jonkinlaisena visiona tätä asiaa, niin tällä kansalliset rajat häviävät pois, ne jäävät jonnekin etäisyydelle, mutta ulkorajat tässä vahvistuvat. Aivan selkeästi tässä piirretään tämä.

Mutta tämä ei ollut tämän asian, rouva puhemies, oleellinen osa ollenkaan. Tiedän, että puhemies saattaa pian hermostua, mutta totean kuitenkin sen, että Schengenin sopimus, niin kuin monet muutkin, on yksi osa tätä prosessia. Se konkretisoituu aikanaan Amsterdamin sopimuksen kautta viiden kuuden vuoden kuluttua, jolloin tehdään päätös yhteisestä ulkomaalais- ja pakolaispolitiikasta, rajapolitiikasta Euroopassa. Silloin ovat jo muutkin asiat saavuttaneet, yhteinen raha ja muut, tämän asian. Tämä on yksi osa liittovaltioitumista ja siitä ei päästä mihinkään.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi saattaa tällä kerralla olla eräässä katsannossa oikeassa, jos kysymys asetetaan vain pikkuisen toisella tavalla. Jos kysymys käännetään näin päin, että jos on olemassa pyrkimys liittovaltioon, niin onko tämä askel sopusoinnussa tämän kehitystrendin kanssa vai haittaako se sitä. Silloin vastaus on varmasti, niin kuin ymmärsin ed. Aittoniemen puheenvuoron, että ei haittaa, tämä on sen kanssa sopusoinnussa. Eri asia on sitten se, miten liittovaltiohankkeen muutoin käy. Ajetaanko sitä vai ajaudutaanko siihen? Henkilökohtainen näkemykseni on, että jos Emu toteutuu, liittovaltioon ajaudutaan. Mutta se on toinen väärti, Schengenin sopimus ei ole se.

Ed. Aaltonen: Arvoisa puhemies! Haluan pitkälle yhtyä niihin näkökohtiin, joita ed. M. Pohjola alussa toi esille, mutta lisäksi haluan aivan lyhyesti muistuttaa, että ulkoasiainvaliokunta käsitellessään hallituksen esitystä on mietinnössään korostanut unionin jäsenvaltioiden oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön tärkeyttä. Valiokunta on tuossa yhteydessä katsonut, että yksi edistysaskel tässä suhteessa olisi Schengen-järjestelmän saattaminen Euroopan unionin yhteistyön piiriin. Suomi on nyt liittymässä Schengen-järjestelmään ja myöhemmin Amsterdamin sopimuksen tullessa voimaan Schengen otetaan osaksi unionin säännöstöä. Tämä on minusta oikea ja kannatettava kehityssuunta.

Mutta erityisen tärkeänä on pidettävä esitykseen sisältyvää kolmatta sopimusta, jonka perusteella Islanti ja Norja osallistuvat Schengenin sopimusten mukaiseen yhteistyöhön. Näin voidaan varmistaa perinteisen Pohjoismaisen passi- ja liikkumisvapauden jatkuvuus. Tämä on mielestäni seikka, johon nyt eduskuntakäsittelyssä ja valiokuntakäsittelyssä eritoten olisi syytä kiinnittää huomiota.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Schengenin sopimuksellahan tehdään, niin kuin edellä on kuvattu, rajat mataliksi EU:n sisällä ja tietysti Norjan ja Islannin suuntaan sillä tavalla, että ihmiset pääsevät vapaasti kulkemaan, ei katsella passeja eikä papereita. Sehän on luontainen kehitys, koska EU:stahan pitäisi kehittää tällainen alue, jossa ihmiset ja pääomat voivat liikkua vapaasti. Tämä on yksi kehitystie siihen suuntaan ja vahvistaa sitä käsitystä.

Itse aion puheessani puuttua ennen kaikkea ulkorajakysymykseen, koska tällähän tehostetaan ulkorajojen tarkkailua ja ilmeisesti myös hyvin vahvasti tietojärjestelmiä, jotta ollaan aina tilanteesta ajan tasalla. Itse katson itäsuomalaisesta näkökulmasta itärajakysymystä, joka liittyy tietysti ulkorajakysymykseen sinällään.

Lähinnä Venäjän suuntaan pitäisi jollakin tavalla Suomen määrittää kantansa. Venäjä ei kuu-

lu tämän sopimuksen piiriin, mutta jotenkin tuntuisi siltä, että kansainvälisten sopimusten henki on sen tyyppinen, että rajamaksuja ei kerättäisi. Ennen kaikkea itärajalla Venäjän puolella on otettu käyttöön autopaperien käsittelymaksu, onko se nyt 25 markkaa. Aikaisemmin perittiin vain Värtsilässä, ja nyt peritään kuulemma useammalla rajanylityspaikalla. Tämä on sellainen kysymys, joka liittyy ulkorajakysymykseen, millä tavalla Suomessa tai EU:ssa suhtaudutaan tällaisiin maksuihin yleensä: Lähteekö EU ulkorajoillaan perimään, jos tällainen ajattelu on sallittavaa, tällaisia maksuja vai aikovatko Suomi ja Euroopan unioni vaikuttaa siihen, jotta tällaisia ylimääräisiä kynnyksiä ei rahallisessa muodossa rakennettaisi. Valvonnan muodossahan kynnykset ovat tiukat ja pitääkin olla sillä tavalla, ettei sieltä laittomuuksia, rikollisuutta ja huumeita tule, ja se on ihan hyvä.

Mutta tekisi mieli kysyä niinpäin, että mihin hallitus aikoo ryhtyä, jotta rajojen ylitys yleensä tapahtuisi maksutta. Olen käsittänyt, että kaikki maailman laajuiset rajasopimukset lähtevät siitä, että vaikka mennään ulkorajan yli, suomalainenkin ihminen voisi mennä vaikka Venäjälle maksamatta autopaperien käsittelymaksua.

Venäjän puolellahan väitetään, että tämä on vapaaehtoinen eli on olemassa vapaakaista, mutta vapaakaista ei vedä. Siitä minulla on omaa kokemusta, ja jatkuvasti tulee puhelinsoittoja siitä, että vapaakaista on tyhjä ja venäläiset rajaviranomaiset istuvat kopissa eivätkä laske autoja vapaakaistaa pitkin vaan ohjaavat maksulliselle kaistalle. Venäjän puolella kuulemma yksittäinen yhtiö hoitaa tätä kysymystä. Sen takia toivoisi, kun paikalla on asianomaisia ministereitä, että tämä homma hoidettaisiin Brysselin kautta, jos Suomen tahto ei yksin riitä tällaisten epäkohtien poistamiseen.

Muutenhan Schengenin sopimuksessa on kuitenkin hyvä ajatus, kun henkilöiden tarkastus rajoilla poistetaan mutta viranomaisille luodaan mahdollisuudet, jos EU:n sisällä, niin kuin todennäköistä on, kuitenkin on rikollisia ja huumekauppiaita, tehdä tutkimustyötä ja rajoittaa rikollisuuden ja huumeiden leviämistä, joka nykymaailmassa on näköjään väistämätön tosiasia. Niin kuin aikaisemmin puhuttiin, vankiloihinkin huumeet pääsevät, vaikka ne ovat hyvin tarkasti vartioituja alueita.

Oikeastaan siinä, puhemies, tärkeimmät.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n: Arvoisa puhemies! Pyydän anteeksi osittain sitä, että itsehillintäni petti ja päätin kuitenkin pyytää puheenvuoron tässä vaiheessa. Olin nimittäin ajatellut valmiiksi, että kuuntelisin kaikki puheenvuorot ja puhuisin vasta sen jälkeen sen vuoksi, että varsinaista esittelypuheenvuoroa Schengen-sopimusjärjestelyn osalta mielestäni ei ollut tarpeellista käyttää. Sen sijaan mielelläni osallistun keskusteluun jo heti lähetekeskusteluvaiheessa. Kuitenkin, arvoisa puhemies, näyttää siltä, että kansanedustajat ovat sen verran innokkaasti mukana keskustelussa, että oman aikatauluni osalta varmistaakseni, että myös ehdin vastata mahdollisesti minulle tuleviin vastauspuheenvuoroihin, päätin siirtää puheenvuoroni vähän aikaisemmaksi, mutta pyrin kuuntelemaan puhujalistan loppuun asti.

Olen samaa mieltä kuin jo käytetyissä puheenvuoroissa esitettiin, että Schengenin sopimuksessa on mukana osa niistä tavoitteista, joita myös hallitustenvälisessä konferenssissa kehiteltiin edelleen. Tavoite on edellytysten luominen vapaamman, turvallisemman ja joustavamman unionin toteutumiselle. Jos ed. Aittoniemi näkee sen liittovaltiotyyppisenä ja me muut näemme sen vain jäsenvaltioiden välisen yhteistyön tehostamisena, se on tietysti vähän näkökulmaero.

Sinänsähän Schengenin sopimus on tehty vuonna 1985, ja sen täytäntöönpanosta tehtiin yleissopimus vuonna 1990. Sitä on siitä edelleen täydennetty, ja kuten jo eräät puhujista sanoivat, Amsterdamin sopimuksessa on osa säännöksistä, joilla sopimus tuodaan unionin sisälle jaettuina eri pilareihin.

Schengenissä ovat mukana EU:n jäsenvaltiot lukuun ottamatta mainittua Isoa-Britanniaa, mutta myös Irlanti on poissa. Niillähän on sen verran läheinen yhteistyö, että Irlanti ei tässä mielessä pystynyt täysin itsenäisesti asiasta päättämään. Ison-Britannian mahdollisuudet tulla mukaan ovat hieman monimutkaisemmat. Nyt, kun heillä on hallitus vaihtunut euromyönteisemmäksi, heidän puoleltaan on alleviivattu sitä, että he periaatteessa haluavat tulla mukaan mutta Ison-Britannian oma rakenne on sellainen, että se vaatii jossakin määrin vielä enemmän työtä. Toiveena on saada kaikki EU-maat tähän mukaan.

Pidän myös erittäin tärkeänä sitä, että Islannille ja Norjalle on annettu mahdollisuus tulla Schengen-yhteistyöhön mukaan. Nehän tietysti parlamenttikäsittelyssään päättävät, miten asian kohdaltaan ratkaisevat. Silloin, kun neuvottelut lähtivät liikkeelle, Tanska oli jo ilmoittautunut aikaisempaan porukkaan. Ruotsi ja Suomi heti

jäseniksi tultuaan halusivat lähteä mukaan Schengen-neuvotteluihin, ja silloin me alusta alkaen pidimme pohjoismaista vapaata kulkuoikeutta suojelemisen arvoisena asiana ja otimme sen omalle asialistallemme. Suomi on tässä suhteessa toiminut koko ajan tietoisesti pohjoismaisen yhteistyön puolesta.

Sopimusten soveltaminen edellyttää, kuten on tuotu esille, laajoja teknisiä valmisteluja, muun muassa yhteyksien rakentamista Schengenin yhteiseen tietojärjestelmään sekä sisäisen ja ulkoisen liikenteen erottelua lentoasemilla. Tämän soveltamisen edellytyksenä on myös tehokkaiden ulkorajatarkastusten toteuttaminen ja yleissopimuksessa määrättyjen korvaavien toimenpiteiden käyttöönotto. Onko tämä todennäköinen alkamisajankohta vuoden 2000 paikkeilla liioitellun optimistinen, kuten ed. M. Pohjola epäili, sen me sitten näemme, mutta lienee aiheellista jokaisen omalta kohdaltaan pyrkiä mahdollisimman nopeaan täytäntöönpanoon.

Sinänsä ne teistä, jotka ovat Euroopassa Euroopan unionin puolella jo kokeilleet nopeaa, helppoa siirtymistä maasta toiseen, ovat voineet varmasti huomata, että muun muassa Strassburgiin mennessä Ranskan ja Saksan rajalla ei enää huomaa, missä raja-alue on, mutta sen sijaan saattaa joutua säännösten pohjalta sellaiseen lentokenttäbussiin, joka tarkastetaan useankin kerran saman matkan aikana.

Kaikki valtiot, jotka Schengeniin tulevat mukaan, ovat Italiaa, Itävaltaa ja Kreikkaa lukuun ottamatta jo päättäneet sopimuksen soveltamisesta täysimääräisesti, ja Italian ja Itävallan osalta sisärajatarkastukset poistetaan asteittain juuri tämän vuoden huhtikuun muistaakseni aikana vai oliko se alkuun mennessä, ja Kreikka tulee sitten vähän myöhemmin.

Schengenin sopimusten keskeisistä sisällöistä vielä muutama sana. Minä haluaisin alleviivata paria seikkaa. Siis tavoitteena on parempi ja joustavampi henkilöiden liikkuminen, siis myös ulkomaalaisten, sellaisen ulkomaalaisen, joka on laillisesti tullut alueelle. Tavaraliikennehän unionin alueella on jo nyt vapaata. Tämän liikkumisvapauden lisäämisen vastapainoksi sopimuksissa on myös määräyksiä rajatarkastuksia korvaavista toimenpiteistä, ja niiden avulla tehostetaan sisäisestä turvallisuudesta ja järjestyksestä vastaavien viranomaisten yhteistyötä.

Useassa puheenvuorossa on jo tuotu esille meidän pohjoismainen kokemuksemme. Tämä pohjoismainen kokemus on ollut eräiltä osin myös Schengen-viranomaisille tällaisena toiveiden mukaisena tavoitteena.

Sopimusten perusteella otetaan myös käyttöön sopimusvaltioiden yhteinen tietojärjestelmä, mutta sen sijaan kansallisiin säännöksiin matkustus- ja henkilöllisyysasiakirjoista nämä sopimukset eivät vaikuta.

Schengen-sopimuksilla on vaikutusta siis myös muiden kuin sopimuspuolina olevien valtioiden kansalaisten asemaan. Kuten totesin, keskeinen tarkoitus on toteuttaa ihmisten liikkumisvapaus jäsenvaltioiden alueella siten, että se koskee kaikkia ei kansalaisuuteen perustuen vaan kaikkia alueella laillisesti liikkuvia. Kun oli huoli nimenomaan ulkorajoista, minä haluaisin tässä yhteydessä vain, tosin parissa puheenvuorossa tuli sanottua se ehkä tarkemminkin, huomauttaa siitä, että vaikka sisärajoilla liikkuminen näin vapautuukin, päinvastoin valvonta tehostuu ulkorajojen osalta. Suomen kohdalla ulkorajavalvonta meidän kaikkien mielestä on kovin hyvää, mutta vastaavasti myös hieman etelämpänä meillä on tavallaan kahdenkertainen syy uskoa, että ulkorajavalvonta paranee. Toinen syy on Schengen ja toinen se, että suuri osa niistä maista, jotka nyt eivät ole vielä Euroopan unionin eivätkä Schengenin jäseniä, kun mennään Baltiasta alaspäin, on kuitenkin hakenut Euroopan unionin jäsenyyttä. Näin ollen heille tulee myös tässä mielessä tarve parantaa ulkorajavalvontaansa, koska se on liittymisneuvottelujen yksi osa, että laittavat rajansa kuntoon. Tässä mielessä tulevaisuus näyttää positiivisemmalta.

Mitä tulee Suomen ja Venäjän väliseen rajaan, joka ei varsinaisesti kuulu ulkoministeriön alueeseen muuta kuin silloin, kun nämä ongelmat ovat jääneet muiden ministeriöitten pöydälle umpisolmuun, ja silloin tällöin sitä tapahtuu, se on meidän jatkuvan seurantamme kohteena. Uskoisin, että voimme olla yhtä mieltä siitä, että onneksi kysymys on kuitenkin suurelta osalta myös niistä ongelmista, jotka johtuvat siitä, että liikenne kasvaa niin nopeasti, toisin sanoen ongelmat eivät johdu pelkästään siitä, etteivät viranomaiset osaisi yhteistyötään, vaan siitä, että heillä on koko ajan myös kasvavat vaatimukset työnsä suhteen. Mielestäni tämä taas osoittaa varsin positiivista tästä yhteistyöstä. Kun ulkoministeri Primakovin, joka nyt on vielä istuvan hallituksen ulkoministeri ja veikkausten mukaan myös seuraavan hallituksen ulkoministeri, kanssa on suunniteltu tänne seuraavaa matkaa, jonka olisi pitänyt tapahtua ja

joka toivottavasti nyt tapahtuu toukokuussa, todennäköisesti tämä on yksi niistä asioista, jotka myös silloin ovat esillä.

Mitä tulee viisumihakemuksiin ja viisumikäytäntöön, joka on osittain ollut esillä, viisumikäytännössä tulee olemaan muutos sen suhteen, että käyttöön tulee yhteinen Schengen-viisumi, jolla on mahdollisuus matkustaa kaikkiin Schengenmaihin. Toisaalta viisumihakemusten käsittelyn ja viisumin myöntämisedellytysten yhdenmukaistaminen saattaa johtaa nykyisen käytännön tiukentumiseen myös meillä joihinkin maihin päin. Meillähän on eräitä tämän suuntaisia tilanteita jo ollut. Meillä on ollut maita, joihin meillä oli aikaisemmin viisumivapaus. Nyt, kun me olemme asteittain siirtyneet tähän yhteiseen viisumikäytäntöön, ulkoministeriö on ottanut vastaan niitä ystävällisissä suhteissa olevien valtioiden lähettiläitä, jotka ovat pahoillaan siitä, että meidän välillämme on nyt jouduttu menemään takaisin viisumikäytäntöön. Toisaalta yhteinen viisumi parantaa mahdollisuuksia: Kun kerran on viisumin hankkinut, pääsee koko alueelle liikkumaan.

Mitä tulee muun muassa meidän, niin kuin on erikseen sanottukin, viisumivapauteemme, joka on pohjoismaiden ja Baltian välillä, se säilyy. Muita samantapaisia tilanteita on myös olemassa.

Sitten turvapaikkahakemusten käsittelystä. Schengenin yleissopimuksen turvapaikkaa koskevat määräykset on korvattu kuluvan vuoden alusta alkaen Dublinin yleissopimuksella, ja siinä säädetään Euroopan unionin jäsenvaltioon jätetyn turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määräytymisestä. Tässä yhteydessä jo tulevaa keskustelua varten huomautan siitä, että Suomi kuului niiden maiden joukkoon, jotka katsoivat, että periaatteessa turvapaikkaoikeutta pitää olla mahdollisuus hakea myös EU-maasta toiseen. Me pidämme kovin epätodennäköisenä, että sellaista tilannetta voisi olla, mutta Suomi oli niiden maiden joukossa, jotka hyvin voimakkaasti vastustivat Espanjan vaatimusta siitä, että tällaista turvapaikkaa ei voisi hakea maasta toiseen, koska tämähän on yksilökohtainen oikeus ja se on YK:n pakolaissopimuksen mukaisesti meille hyväksytty.

Sitten Schengenin sopimusten sisällyttämisestä EU:n perussopimuksiin. Koetan jatkaa siitä huolimatta, arvoisa puhemies, että tuntuu, että Kymenlaaksossa on nyt tapahtumassa jotakin hyvin tärkeää. Mahdollisesti olen aliarvioinut heidän mielestään rajavaikeuksia, mutta palaan siihen sitten keskustelun yhteydessä.

Schengenin sopimukset sisällytettiin EU:n perussopimukseen hallitustenvälisen konferenssin mukaisella pöytäkirjalla, joka nyt sitten on tietysti myös eduskunnan käsiteltävä asia, Amsterdamin sopimus. Siinähän tämä säännöstö hajotetaan ykköspilariin, joka on maahanmuutto, turvapaikka ja henkilöiden vapaa liikkuvuus, ja sitten kolmanteen pilariin tulevat määräykset poliisiyhteistyöstä ja yhteistyöstä rikosoikeuden alalla. Voin vakuuttaa todella täydestä sydämestäni, että tämä yhteistyö joka tapauksessa on erittäin tärkeää ja erinomaisen keskeisesti EU-maiden ministereitten, myös ulkoministereitten pöydällä.

Muutama sana vielä näistä taloudellisista vaikutuksista. Olen todennut sen, että tähän sopimukseen liittymisestä aiheutuvat suurimmat kustannuserät ja henkilöstövaikutukset aiheutuvat yhteiseen tietojärjestelmään liittymisestä ja kohdistuvat pääosin poliisihallintoon, mutta niitä tulee jonkin verran rajavartiolaitokselle, tullilaitokselle ja myöskin meille ulkoministeriöön. Mutta kustannukset ovat mielestäni tässä vaiheessa katsottuna kohtuulliset.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tulee eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta ja säätämisjärjestyksestä, hallituksen esityksessä on otettu siihen oma kohta, mutta tiedämme varsin hyvin, että tässä suhteessa hallituksen kohtalo on eduskunnan kädessä.

Arvoisa puhemies! Minä pyrin kuuntelemaan edustajien lähetekeskustelua sillä korvalla, että uskoisin, että valiokunnat tulevat tekemään tässä suhteessa hyvinkin tarkkaa työtä, ja mielestäni perusilmapiiri Pohjoismaihin kuuluvassa Suomessa näyttää olevan nyt jo hyvinkin, joskin realistisen myönteinen sille, että vapaa Eurooppa meille aukenee.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kovin provosoitunut ministeri Halonen ei toki ollut. Yritin seurata, mistä kohtaa puheenvuoroani hän olisi provosoitunut, ja se oli tämä liittovaltiokysymys, kyllä minä sen arvasinkin. Se ärähtää, johon kalikka kalahtaa, etten nyt käyttäisin rumia sanoja. Tämä on ilmeisesti vaikea kysymys myöskin ministeri Halosella.

Mitä tulee sitten näihin kustannuksiin, niin jo tämä esitys ja sen asianomaiset kohdat osoittavat, että hallitus ei tiedä alkuunsakaan näiden kustannusten määrää, tämä on niin epämääräis-

tä ja selittelevää. Kustannukset tulevat olemaan moninkertaiset siihen nähden, mitä siellä jossain määrin markkamääräisesti on esitetty.

Mutta se asia, mihin ministeri Halonen tarkasti varoi puuttumasta, on se, mitä tapahtuu aikanaan, kun Schengenin sopimus tulee Euroopan unionin rakenteisiin. Sen jälkeen aletaan suunnitella, niin kuin tässä sivulla 9 sanotaan yleisperusteluissa: "Sopimuksilla pyritään toteuttamaan sopimuspuolina olevien valtioiden välillä Euroopan yhteisön sen perustamissopimuksen 7 a artiklassa tarkoitettu henkilöiden ja tarvaroiden vapaa liikkuminen. Samalla sopimukset ennakoivat Euroopan unionissa tehdyn sopimuksen K.1 artiklassa tarkoitettua yhteistä turvapaikka-, maahanmuutto- ja ulkorajapolitiikkaa."

Tietyllä siirtymäajalla, näin väitän, Amsterdamin sopimuksen pohjalta tehdään tuolla Euroopan unionissa yksimielinen päätös siitä, että tämän jälkeen aletaan pakolais-, ulkomaalais-, turvapaikkapolitiikkaa soveltamaan yhteisesti siten, että vastuut jaetaan muun muassa kiintiöiden perusteella, ja Suomi tulee vastaanottamaan pakolaisia kymmeniä kertoja suuremmat määrät kuin tähän saakka on tapahtunut. Tähän pyritään ja tämä tulee.

Jos olemme ja kun totta kai olemme nuoria ihmisiä, ministeri Halonen, olemme elossa vielä kuuden vuoden kuluttua, minä tarjoan kahvit sitten tuolla kahvilan pöydässä ja sanon, että entäs nyt Niskavuori, kuinkas nyt kävikään tässä asiassa. Sillä tavalla on menty, että Suomi ottaa vastaan sen mukaan kuin sille sanotaan, ja tämä on pieni alku kehitysketjussa.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Halonen ei tähän itärajakysymykseen, joka on tämän Schengenin ulkoraja meidän itäisellä rajallamme, oikein puuttunut sinällään, eikä ilmeisesti ministeri Halosen alaan ihan tarkkaan kuulu puuttuakaan. Kuitenkaan kysymys ei ole yksin siitä, mitä totesitte, että siellä ovat liikkujamäärät lisääntyneet, vaan kyllä siinä on isompi kysymys. Jotenkin tuntuu siltä, että me olemme näköjään EU:ssa ja Suomessa voimattomia neuvottelemaan Venäjän kanssa siitä. Siellä hallitsee näköjään joku muu kuin se Moskovassa oleva hallitus. Puhuin tuossa korokkeella autopaperien käsittelymaksusta, että siellä on yksityinen yhtiö, joka rahastaa ja ilmeisesti sitten saa — tai vaikea sanoa kuka saa — sitä rahaa.

Joka tapauksessa tuntuu omituiselta, että semmoinen voi toimia. Itse olen tehnyt tästä kirjeen tuonne luoteis- tai mikä tämä onkin Venäjän prokuraatiovirasto, josta ylin syyttäjä vastasi, että tämä maksu on laiton. Samaten meidän puolellamme liikenneministeriöstä on vastattu, että tämä maksu on laiton. Mutta kukaan ei näköjään mahda tälle mitään. Tämä on isompi kysymys, ja toivoisi, että ministeri Halonen läsnä olevana ministerinä voisi viedä tuonne hallituksen suuntaan sellaiset terveiset, että tämäkin kysymys ratkaistaan jatkossa sillä tavalla, että semmoinen maksuton liikkuvuus voisi rajan yli toimia myös ulkorajan osalta.

Ed. Krohn merkitään läsnä olevaksi.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin jos aloitan niinpäin, että ed. Lahtelalle sanoisin, että tämä viesti on otettu vastaan, ja kyllä tietysti Venäjän kohdalla niin tässä rajanylitysasiassa kuin eräissä muissakin maksuissa ja tariffeissa on näkyvissä se, että kyvyssä — en sano halussa — omaksua nopeasti uuden oikeusvaltion ja hyvän hallinnon, good governing, periaatteita käytännössä on vaikeuksia. Se myönnetään yhtä hyvin Moskovassa kuin vähän lähempänäkin, mutta uskoisin, että sekä Suomi että Euroopan unioni voivat yhdessä tehdä tässä kyllä tuloksia, että kiitoksia tiedosta.

Toisekseen sanoisin ed. Aittoniemelle, että juodaan pois ne kahvit yhdessä. Kyllä Suomi nytkin jo vastaa osittain yhteisvastuuperiaatteella, taakanjakoperusteella siitä, että kyllä meidän pitää pakolaispolitiikassa ottaa oma vastuumme. Monissa muissakin asioissa me otamme yhteistä vastuuta. En usko, että kukaan alkaa pakolaisia tänne koskaan pakolla sijoittamaan, mutta enpä nyt pitäisi yhtään ihmeellisenä sitä, että sitä ajattelutapaa kehitetään edelleen, että vastataan yhteisistä kustannuksista, koska jos jotakin jossain alueella tapahtuu, tietysti lähialueet ovat ne, jotka ottavat siitä päävastuun noin henkilökohtaisesti, mutta on kai oikein, että me muut sitten myöskin osallistumme kustannuksiin.

Ed. T i i l i k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Halonen mainitsi tuossa, että Iso-Britannia on sisäisistä syistä jäämässä pois. Haluaisin kysyä häneltä, johtuuko mahdollisesti entisestä suurvaltaimperiumiasemasta, että sen maan kansalaisiksi katsotaan kaikki nämä entisen suurvaltaimperiumin jäsenet ja sitä kautta sitten rajat vuotaisivat.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n: Arvoisa puhemies! Lyhyesti vastattuna: Tämä on osittain vaikuttamassa asiaan.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Halonen toi hyvin puheessaan esille edut, mitä Schengenin sopimuksesta on, ja että sen jälkeen kun koko EU-alue tulee tähän, se entistä enemmän vahvistaa niitä periaatteita.

Kun tuolla hallintovaliokunnassa on kuunneltu asiantuntijoita nimenomaan rajavalvonnasta, siellähän on tullut tavattoman positiivinen viesti — ja sitä sanovat myöskin nämä, jotka ovat käyneet tutkimassa meidän itärajaamme — että se on todella hyvin hoidettu. Ne kustannukset, jotka sieltä myöskin johtuvat, on tietysti pikkuhiljaa saatu teknisten toimenpiteiden ansiosta hoidettua. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että yhteiskanto näistä kustannuksista tulisi kuulua myöskin koko EU-alueelle, koska meillä on tavattoman pitkä raja. Suomen ei tule joutua yksin kantamaan näitä kustannuksia, koska siitä aiheutuu myöskin erittäin paljon sellaisia turvallisuustoimenpiteitä, jotka ovat ylimääräisiä EU:ssa ollessa.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n: Arvoisa puhemies! Kun ministeri Enestam tuolta Naturastaan pääsee, hän varmaan on aikeissa tulla myöskin vastaamaan nimenomaan näistä rajavalvontakysymyksistä ja siitä, millä tavalla tämä puoli tulee hoidettavaksi. Tämä on tavallaan lapsi, joka meidän puoleltamme siirtyy nyt sitten sisäasiainministeriön hoiviin.

Toisaalta Suomihan on halunnut hyvin tiukasti, mikä varmasti ed. Drombergin puheenvuorossa tuli esille, pitää tämän omissa käsissämme. Se on selvä asia. Sanottakoon mahdollisimman selkeästi se, että Suomen ja itäisen naapurimme välinen rajavalvonta ei ole asiantuntijoiden mukaan koskaan aikaisemmin kuin nyt näiden viime vuosien aikana näin hyvin pelannut. Eri asia on sitten ne kustannukset. Käytinkin ed. Lahtelaan päin hieman laajempaa sanontaa "erilaiset muutkin maksut ja tariffit", koska kyllähän se maantie on usein pitkä ja lavea sen suhteen, mitä kaikkia muita maksujakin sitten matkan varrella ehtii tulla.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Halonen aivan oikein puheenvuorossaan huomautti tänne Kymenlaakson suuntaan, että se on tärkeä asia, ja me olemme osa sitä EU:n ulkorajaa. Resurssien saaminen myöskin Kymenlaakson satamille, koska ne ovat osa sitä ulkorajasysteemiä varsin usein, on hyvin tärkeää myös tullin osalta. Tärkeä on tietysti koko raja, myös meriraja Rajavartiolaitoksen resurssien kannalta.

Arvoisa puhemies! Kun tiedämme, että EU:n sisällä on tämä, voisiko sanoa, pehmyt vatsa-alue, joka liittyy Italian, ehkä Espanjan ja Portugalin rannikoihin, nimenomaan Italian suunnalla on ollut ongelmia, maan sisäinen muu, ulkorajaa korvaava valvonta, niin kuin tekin huomautitte, tulee tärkeäksi. Tällöin joudutaan jälleen resursseihin, jotka liittyvät tietysti muuhun hallinnonalaan kuin ulkoasiain toimeen. Kysyisin kantaanne Italian ja EU:n eteläsuunnan tilanteen kehittymiseen.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n: Arvoisa puhemies! Vielä kerran painottaisin sitä, että nyt tälläkin hetkellä näissä rajatapauksissa, kun on kysymys EU-maasta ja ei-EU-maasta, on Schengeniä tai ei, meidän intresseissämme tietysti on rajavalvonnan tehostaminen. Esimerkiksi irakilaispakolaisten virta, joka tuli Turkin lävitse ja sitten Kreikkaan, Italiaan ja siitä ylöspäin, mistä keskusteltiin jokunen viikko sitten, osoittaa hyvin tietysti sen, että kyllä tällaisia pehmytkohtia silloin tällöin löytyy. Nämä pitää tietysti laittaa kuntoon, tulee Schengeniä tai ei, mutta Schengen antaa tietysti erityisen suuren painoarvon asialle juuri sen vuoksi, että kun kerran raja on ylitetty, kulku on vapaata. Uskoisin, että käytännön rajamiehet kyllä kertoisivat meille sen, että jo tänäkin päivänä, kun päästään tänne sanoisiko EU:n sisäalueelle, kulku on kyllä ollut suhteellisen vapaata. Tässä mielessä eteläisen puolen valvonta, sanoisin lyhyesti, on joka tapauksessa saatava kuntoon.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Halosen puheenvuoroon ja muutenkin tähän keskusteluun viitaten näyttää ainakin siltä, että Schengenin sopimuksesta on enemmän hyötyä kuin haittaa. Tietysti siinä on arveluttaviakin piirteitä, mutta hyödyt näyttävät selvästi suuremmilta.

Viime aikoina on jouduttu toki muissakin yhteyksissä nimenomaan ulkopoliittisia asioita päätettäessä miettimään näitä hyviä ja huonoja puolia. EU:hun mentiin sen takia, että siitä oli enemmän hyötyä kuin haittaa. Näin näyttää olevan myöskin Emu-asian kanssa, että enemmän on myönteisiä puolia kuin huonoja.

Oleellisesti tärkeätä on, että pohjoismainen järjestelmä säilyy eli pohjoismainen passiunioni jää voimaan ja vapaa liikkumisoikeus Pohjoismaiden välillä tässä säilyy huolimatta siitä, että kaikki Pohjoismaat eivät EU-valtioita ole. Nimittäin tähän pohjoismaiseen systeemiin on totuttu ja sitä pidetään itsestäänselvyytenä. Ei voisi esimerkiksi ajatella, että pohjoisessa Norjan ja Suomen välillä jouduttaisiin ottamaan uudelleen käyttöön jonkinlaiset rajatarkastukset tai sellaiset.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri omassa puheenvuorossaan korosti Suomen kantaa koskien unionin kansalaisten oikeutta hakea turvapaikkaa tarvittaessa toisesta jäsenmaasta. Minusta ministeri aivan oikein korosti, että EU:n kansalaisilla tämä oikeus täytyy olla, viittaus sekä Geneven pakolaissopimukseen että ihmisoikeussopimuksiin.

Kun kuitenkin EU:ssa on toisenlaisiakin kantoja, ja jos ja kun tämä toinen kanta näyttäisi tulevan päätökseksi, mikä tulee olemaan Suomen liikkumatila? Voimmeko me pitää tästä lähtökohdasta kiinni, että EU:n kansalaisilla todella on oikeus viime kädessä hakea turvapaikkaa yhteisön sisällä?

Ulkoasiainministeri H a l o n e n: Arvoisa puhemies! Minä elän edelleen siinä vakaassa käsityksessä, että kyllä me pidämme YK-sopimukset voimassa. Tässä mielessä näillä pöytäkirjalausunnoilla ei mielestäni voida muuttaa Amsterdamin sopimuksen sisältöä, jossa se ei ollut mukana. Espanjan halu oli lähinnä poliittiseen lausumaan. Minä en usko, että Espanjan ongelmat terrorismin vastaisessa taistelussa tällä ratkeavat, vaan ne on, niin kuin kaikki muutkin tämän tyyppiset asiat, ratkaistava lähtien niistä syistä, jotka sen aiheuttavat.

Ed. M a n n i n e n: Arvoisa rouva puhemies! Tarkastelen Schengenin sopimusta paitsi määräysten valossa myös tornionlaaksolaisena henkilönä, joka asuu noin 150 metrin päässä valtakunnan rajasta.

Ensimmäisenä on ehkä syytä todeta, että Schengen-sopimus on lähtökohdiltaan myönteinen asia. Samalla on kuitenkin muistettava, että se eroaa melko ratkaisevalla tavalla nykyisestä Pohjoismaiden välisestä passivapaudesta ja siihen liittyvistä määräyksistä.

Ensinnäkin totean, että Pohjoismaiden välillä me voimme ylittää rajan vain tarkoin viranomaisten hyväksymistä ja määrittelemistä kohdista. Rajan asukkaana seudulla, missä virallisten rajanylityspaikkojen väli on aika pitkä, missä asukkaiden kanssakäyminen on vilkasta ja asukkaat ovat sukulaisia hyvin paljon yli rajan, on todettava, että nykyinen käytäntö on monessa suhteessa hankala ja valitettava. Kun torniolaisten hiihtoladut kulkevat rajalla, niin jos sopimattomasta paikasta hiihdät rajan yli ja suksenjäljet näkyvät, tuntuu aika turhauttavalta, että voi joutua rajamiesten ankariin puhutteluihin ja kuulusteluihin sen takia, että joen jäällä tai merellä on vahingossa hiihtänyt rajan toiselle puolelle. Tällainen menettely ei ole tietenkään nykyaikaa. Tässä suhteessahan Schengen-sopimus muuttaa tilanteen ja me voimme ylittää rajan mistä tahansa. Tällä tavalla voimme puhua todellisesta liikkumisvapaudesta maiden välillä.

Toisaalta tällaisiin asioihin aina liittyy kielteisiäkin seikkoja.

Tässä on tuotu esille kysymys huumeista ja muustakin järjestäytyneestä rikollisuudesta. Toisaalta sitä vastaan meillä on luotu järjestelmä. Europol-järjestelmä tuo siihen oman lisänsä. Schengen-sopimus antaa mahdollisuuden muun muassa toisen maan viranomaisille, jos ei ennalta voida ilmoittaa, ylittää valtakunnan rajan, seurata ja tarkkailla rikollisia toisen valtion alueella. Se on sinänsä tietysti myönteinen asia. Tällä tavalla voidaan ehkä ennalta ehkäistä tai ainakin saada rikollisuutta kuriin paljon helpommin.

Mutta toisaalta tähän liittyy myös se kysymys, että kun rajatarkastukset poistetaan, se helposti johtaa siihen, että kansalaiset joutuvat entistä useammin tarkastusten kohteeksi liikkuessaan muualla kuin rajalla. Silloin ainakin minä koen ja varmasti kokee valtaosa ihmisistä, jotka ovat tottuneet siihen, että tarkastukset suoritetaan rajalla, joutuneensa jollakin tavalla isoveli valvoo -systeemiin, jos missä tahansa kadulla ruvetaan kyselemään ja tarkastamaan. Tosin tietysti senkin täytyy yleensä tapahtua vain silloin, kun epäillään jotakin tapahtuneen. Periaatteessa tällaiset autotarkastukset muualla kuin rajalla ovat mahdollisia tietysti tälläkin hetkellä, mutta niitä yleensä ei tehdä, koska tarkastus tapahtuu rajalla. Tämä jollakin tavalla häiritsee mielenrauhaa silloin, kun positiivisesti suhtautuu tähän asiaan.

Mitä tulee pakolaispolitiikkaan, sen osalta ainakin minun käsitykseni on se, että se etenee eri tietä Dublinin sopimuksen puitteissa eikä tarvitse mitään ennustaa, vaan kaikista papereista, joita liikkuu Euroopan unionin tiimoilta, on sel-

västi luettavissa, että siellähän koko ajan neuvotellaan pakolaisista aiheutuvan taakan jakamisesta jäsenvaltioiden kesken. En usko henkilökohtaisesti, että Suomeen olisi suurin määrin tai suurin virroin muuttamassa pakolaisia muista maista. Sen sijaan tulevaisuudessa varmasti joudumme taloudellisesti jakamaan tätä taakkaa.

Toisaalta voi tietysti kysyä, että jos meidän pitää jakaa taloudellisesti Euroopan maiden välillä hullun lehmän taudin kustannukset, onko pahempi asia, jos myös pakolaisista aiheutuvia kustannuksia jaetaan. Eli tältäkin osin voi todeta, että kaikki asiat ovat suhteellisia ja ne pitää suhteuttaa toisiinsa eikä vain katsoa yhdeltä kannalta kutakin kysymystä.

Toisaalta on myös todettava, että mehän olemme hyvin monien eri sopimusten ja toimenpiteiden kautta sitoutuneet tietyllä tavalla tähän järjestelmään eikä muutos ole näin ollen suuri, vaikkakin minun mielestäni tämä edesauttaa, niin kuin ed. Pulliainenkin sanoi, monelta osin liittovaltiokehitystä. Mutta muillakin toimenpiteillä mennään samaa päämäärää kohden. Tässä mielessä voi sanoa, että Schengen-sopimus ei mitään erityistä uutta aiheuta. Toisaalta on vaikea nähdä, millä tavalla ne olosuhteet muuttuisivat kovinkaan ratkaisevasti, vaikkakin on sovittu, että Schengen-sopimus sulautetaan unionin rakenteisiin jatkossa.

Toisaalta tällä on vaikutuksensa myös poliisin toimintaan. Tässä yhteydessä en huomannut olevan eikä ole ilmeisesti olekaan mukana lakimuutoksia, jotka koskevat epäkonventionaalisten keinojen käyttämistä poliisin toiminnassa.

Nimittäin tilannehan on se tällä hetkellä, että Suomi on ainoa Euroopan unionin jäsenvaltio, jossa soluttautuminen ja valeostot esimerkiksi poliisin osalta on kielletty. Tämä kieltohan koskee tietysti myös täällä toimivia tai mahdollisesti tänne tulevia muita viranomaisia mutta on vaikea uskoa — ja voi kysyä, onko järkevääkään — että me tällaiset keinot, jotka tosiasiassa edesauttavat vakavien rikosten selvittämistä, pidämme poissa keinovalikoimasta ja muut maat niitä käyttävät. Sehän voi johtaa siihen, että Suomesta voi tulla entistä enemmän tämän tyyppisen rikollisuuden paikka, jos suomalaisella poliisilla ei ole käytettävissään kaikkia niitä keinoja, mitä muilla Euroopan unionin jäsenvaltioilla. Tässä suhteessa me nämä muutokset joudumme varmasti tekemään, enkä ainakaan omalta osaltani näe, kun on selkeät säännökset ja menettelytavat, estettä sille, etteikö näin voitaisi myös menetellä.

Mitä tulee taloudellisiin vaikutuksiin, niin kun Euroopan unionin edullisuutta alun perin perusteltiin, hyvin monissa asiakirjoissa todettiin, että rajavalvonnan, tullauksen ja muun vähentäminen ja loppuminen säästää aika merkittävällä tavalla kustannuksia. Eräissä papereissa muistaakseni luki, että niillä olisi jopa 1—2 prosentin vaikutus kansantuotteeseen. Ilmeisesti nämä vaikutukset ovat myönteisempiä sellaisille valtioille, jotka ovat kokonaan Euroopan unionin sisällä, joilla ei ole ulkorajoja ollenkaan.

Suomen osalta kyllä tulee helposti sellainen käsitys, että ilmeisesti muuhun tarkkailujärjestelmään ja ennalta ehkäisevään toimintaan joudutaan nämä varat käyttämään, joten kokonaisuudessaan tuskin tästä taloudellista säästöä tulee, joskaan eivät ehkä kustannukset lisäännykään, vaikka tänä päivänä näyttää tämän lain tarkastelun yhteydessä, että kasvavat.

Sen verran alussa unohtui sanoa, että kun vertaamme Ruotsia ja Suomea, tälläkin hetkellä on mahdollisuus Suomen ja Ruotsin ja myös jo Norjan viranomaisilla ilmeisesti ylittää raja tiettyyn kilometrimäärään saakka ja jopa kiinniotto-oikeus. Olin havaitsevinani, että myös tässä sopimuksessa Suomen osalta oli annettu lausuma — tai mikä se oli — jossa todettiin, että edelleen kiinniotto-oikeus Suomen ja Ruotsin välisellä rajalla säilyisi ja tällä tavalla muutosta sen suhteen ei tapahtuisi.

Laajemmmin ottaen tähän varmasti liittyy myös rajavartiolain uudistus. Siinä on vielä monia ongelmia poliisitoimen, tullitoimen ja rajavartijoiden välillä, mutta ne ongelmat käsiteltäköön sen lain yhteydessä, kun se tänne eduskuntaan on myöhemmin tulossa.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Koetan olla jatkossa häiritsemättä, mutta ihan lyhyesti sanottuna tässä Rajavartioston ja tullin välisessä asiassa on pieniä kohtia auki ja hallituksessa sovittiin, että ne katsotaan vasta sitten, kun tämä erityislainsäädäntö tulee. Sen takia tämä on tarkoituksella jätetty auki.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tätä asiaa on nyt käsitelty niin monelta kantilta jo, että käytän tämän varsinaisen puheenvuoroni paikaltani. Sen verran toimin kyllä vastauspuheenvuoron tapaan, että kun ed. Manninen hetki sitten rinnasti hullut lehmät ja pakolaiset, se rinnastus oli sillä rajalla, elämmekö noin tyylitajun kanssa tasapainossa. Tämä tämmöisenä ehkä vähän sopimattomanakin huomautuksena, mutta en malttanut sitä olla tekemättä.

Arvoisa rouva puhemies! Me Pohjoismaissahan olemme tämän tyyppisissä asioissa, mistä tässä nyt on kysymys, edelläkävijöitä. Pohjoismaiden neuvosto on toiminut sillä tavalla jo pitkään. Benelux-maat ovat toimineet tällä tavalla jo pitkään. Tässä ei ole mitään kovin järisyttävää uutta. Mutta totta kai tämä tulee kiihdyttämään sellaista keskustelua ja sellaisia toimenpiteitä, joissa poliisitoimen täytyy olla entistä tarkempi, joissa oikeudenkäytön tulee olla entistä enemmän perusteltua.

Kun täällä on nähty vapauden lisääntymisen rajoilla aiheuttavan jotain hankaluuksia sisäpuolella, niin näinhän juuri on. On ihan selvää, että jos tarkistuksia jätetään tekemättä rajoilla, tarkistukset siirtyvät jossain määrin rajojen sisäpuolelle. Se on aivan loogista, ja kieltämättä siinä saattaa olla jopa ihmisoikeuskysymysten kanssa joskus tietämistä. Mutta näin se vain on. Kokonaisuudessaan tämä asia kuitenkin on plusmerkkinen.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Tämä kevät näyttää olevan eduskunnassa sopimuksiin paneutumista. Valiokunnissa on käsittelyssä parhaillaan Amsterdamin sopimus, jolla muutetaan Rooman sopimusta ja Maastrichtin sopimusta merkittävällä tavalla. Samanaikaisesti käsitellään myös Euroopan talous- ja rahaliittoon liittyviä päätöksiä, eikä ole paljon aikaa siitä, kun Europolista, Dublinin sopimuksesta, on puhuttu ja sitä käsitelty. Eli sopimuksia tehdään kansainvälisellä tasolla entistä enemmän, ja jokainen sopimus merkitsee yhä syvemmälle menevää integraatiokehitystä erityisesti Euroopan unionin alueella.

Siinä on paljon hyvää mutta tietysti meidän tehtävämme täällä on myös katsoa, mitä huonoa tässä kehityksessä on. Täällä on puhuttu liittovaltiokehityksestä, josta ed. Aittoniemi minua muistutti, ennen kuin tänne puhujankorokkeelle pääsinkään. On vedottu, viimeksi ed. Kiljunen, siihen, että kun budjetti on pieni, ei ole liittovaltiosta kysymys. Se on yksi näkökulma, mutta mitä enemmän on yhteistä päätösvaltaa, keskitettyä päätösvaltaa, ylikansallista päätösvaltaa, sitä enemmän sidotaan kansallista budjettivaltaa. Mitä enemmän päätöksiä tehdään muulla kuin kansallisella tasolla, sitä enemmän tämä merkitsee liittovaltiokehitystä. Tämä on aivan selvää.

Tietysti, kun sopimuksia, jotka alussa mainitsin, käsitellään erillisinä, tuntuu, että ei tapahdu juuri mitään. Mutta kun ne pannaan yhteen, nähdään, että koko rintamalla mennään eteenpäin. Puuttuu vain, että Nato-jäsenyyssopimus olisi käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut Schengenin sopimuksen erillisenä sopimuksena eduskunnan käsittelyyn ja hyväksyttäväksi siitä huolimatta, että mainitsemani Amsterdamin sopimus, joka täällä jo on käsittelyssä, sisältää Schengenin sopimuksen. Amsterdamin sopimuksen pöytäkirja n:o 2 sisältää Schengenin sopimuksen. On ehkä hyvä, ja siitä on annettava kiitos hallitukselle, että tämä sopimus on kuitenkin erikseen tuotu, jotta se nousee erillisenä kysymyksenä pohdittavaksi ja tutkittavaksi useammassa valiokunnassa eikä mene Amsterdamin sopimuksen sisällä ikään kuin huomaamatta läpi.

Amsterdamin sopimuksen osalta näyttää siltä, että Schengenin sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä osa käsitellään ykköspilarissa, osa kolmospilarissa. Kun tämä jako on tekemättä, emme tiedä ihan tarkkaan vielä, vaan jää tulevien neuvoston päätösten varaan, miten Schengenin sopimusta tullaan hallinnoimaan EU:n elimissä, kun se on kerran osa Amsterdamin sopimusta ja sitä kautta tulee perussopimukseksi tai perussopimusten sisäisiksi määräyksiksi.

Samalla tavalla ylikansallisen tuomioistuimen valta ja asema jää näissä sopimuksissa ainakin alustavan tarkastelun pohjalta, kun syvällisempään tarkasteluun ei ole aikataulullisesti ollut mahdollisuutta, epämääräiseksi. Toivottavasti valiokunnat, en muista, oliko esityksessä lakivaliokunta mutta perustuslakivaliokunta ainakin, tutkivat myös tämän ja selvittävät, mikä on ylikansallisen tuomiovallan kehitys tämän sopimuksen osalta.

Arvoisa puhemies! Vielä jokin aika sitten Euroopan unionissa rakennettiin ulkorajasopimusta, mutta nyt näyttää siltä, että se on unohdettu. Se sai kovaa kritiikkiä osakseen niin meillä kuin muuallakin. Nyt ulkorajasopimus on jätetty erillisenä sopimuksena ilmeisesti unholaan ja se on sisällytetty Schengenin sopimukseen, joka taas on sisällytetty Amsterdamin sopimukseen, eli sotku on aikamoinen.

Näin on kuitenkin käymässä, ja kun tiedämme jo vanhastaan, että Euroopan unionin alueella on tavarat, palvelut, pääomat ja työvoima vapautettu eli niillä ei ole mitään rajoja, niin nyt työvoimasta siirrytään ihmisiin eli muukin kuin työvoima vapautuu eli ihmisten liikkuminen vapautetaan Schengen-maiden alueella täydellises-

ti. Tämä on periaatteessa aivan hyvä asia. Onhan mukavaa, että pääsee kulkemaan läntisessä ja laajenevassa Euroopassa ja vieläpä Norjassakin, joka ei EU-maa ole, entiseen tapaan ja muissa maissa entistä vapaammin, ilman mitään tarkastuksia. Tuskin Pariisin kaduillakaan kovin helposti tullaan kysymään papereita kuitenkaan, vaikka siihen ehkä jonkinlaiset mahdollisuudet jää. Rajoilla ei enää saakaan tarkastaa tämän jälkeen. Tietysti rajoja ei enää olekaan, eli se siitä kansallisvaltiomallista. Näin vapautuu ihmisten liikkuminen EU-Schengen-maiden sisällä ja välillä.

Kun mainitsin, että ulkorajasopimus on unohdettu, niin sitä vastaavasti on sisällytetty ainakin kauniita toiveita tähän sopimukseen siitä, että ulkorajojen valvontaa tehostetaan. Se kai se suurin ongelma meillä Suomessakin onkin, milloin, millä aikataululla ja kustannuksilla, miten teknisesti saadaan toteutettua riittävä järjestelmä esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalla, jossa ehkä kansainvälisiä matkustajia on kaikkein eniten. Siinä tulee eteen aikataulukysymys, johon ed. M. Pohjola puuttui ja josta itsekin vähän epäilen, ollaanko valmiita tai saadaanko järjestelmä todella pitäväksi tässä aikataulussa eli noin puolentoista vuoden kuluessa, jos noin vuonna 2000 tämä astuisi voimaan. Sen varmaan virkamiehet ja viranomaiset tietävät paremmin kuin me täällä.

Positiivista on se, että ihmiset saavat vapaasti liikkua, mutta emme voi kääntää selkää sille tosiasialle, että ihmisten mukana kulkevat myös erilaiset paheet, huonot asiat. Rikollisuus — eivät muut tee rikoksia kuin ihmiset — jopa terrorismi, talousrikollisuus, kaikki tällaiset ovat tänä päivänä tosiasioita Euroopan unionin alueella, jossain määrin myös meillä Suomessa. Edelleen erilaiset opit ja aatteet kulkevat ihmisten mukana vapaasti silloin, kun rajat kokonaan poistetaan. Poikkeuksellisen vakava asia on huumekysymys tässä yhteydessä.

Hallituksen esityksen perusteluissa sivulla 26 sanotaan näin, viitataan Euroopan unionin jäsenyyteen ja nyt tästä eteenpäin: "Euroopan unionin jäsenyyden seurauksena toteutetun tavaraliikenteen systemaattisten tarkastusten poistamisen voidaan arvioida lisänneen huumausainerikollisuutta. Henkilöliikenteen mukana kulkeutuvien laittomien huumausainemäärien voidaan arvioida kasvavan jonkin verran, kun myös henkilötarkastukset poistetaan."

Hallituskin siis toteaa, että jonkin verran huumausainerikollisuus on kasvamassa näiden toimenpiteiden myötä. Tietysti kukaan ei osaa ennustaa, missä määrin se kasvaa, mutta tosiasia on, että tämä tavattoman vakavaksi paisunut huumausaineongelma on levinnyt, niin kuin hallituskin myöntää, jo EU-jäsenyyden myötä ja tulee kasvavalla voimalla näkymään suomalaisessa yhteiskunnassa. Seuraukset ovat todella vakavat ja murheelliset.

Myös muun rikollisuuden osalta hallitus myöntää, tästä edelleen jatkaen: "Samalla ajoneuvorikollisuuden sekä laittoman maahanmuuton voidaan arvioida lisääntyvän. Schengenin sopimusten voimaantulon mahdollisia kokonaisvaikutuksia rikollisuustilanteeseen voidaan luotettavasti arvioida vasta sopimusten soveltamisen alettua." Eli hallitus ei uskalla edes arvioida, miten rikollisuuden käy, ja toteaa tuon itsestäänselvyyden, että luotettavat tiedot saadaan vasta sitten, kun sopimus on ollut voimassa joitakin aikoja.

Euroopan unionin jäsenyys on nyt ollut voimassa joitakin aikoja ja sen vaikutukset näissä suhteissa nähdään jo tänä päivänä varsin selkeästi. Ne eivät ole vain positiivisia. Monelta osin ne ovat hyvinkin negatiivisia. Viittaan vain huumekysymykseen ja toisaalta rikollisuuden kasvuun ja vielä kolmanneksi taloudellisiin vaikutuksiin. Taloudelliset lupaukset eivät ole toteutuneet sillä tavalla kuin neljä vuotta sitten meille kerrottiin.

Kun Schengen-sopimuksen myötä EU-Schengen-maiden väliltä poistuvat rajat ja rajatarkastukset, niin todellakin poikkeuksellisen tärkeiksi muodostuvat ulkorajojen valvontaan ja tarkastukseen liittyvät kysymykset. En heitä minkään maan ylle mitään synkkiä pilviä, mutta voimme kuitenkin kysyä, voimmeko luottaa täysin siihen, että eteläisen Euroopan EU-Schengen-maat pitävät rajavalvontansa niin huolellisena, että Lähi-idästä, Afrikasta ja jopa muualtakin tulevat terrorismi, rikollisuus ja huumekuriirit eivät pääse EU-Schengen-maiden alueelle. Jos raja vuotaa jostakin, vaikka Kreikasta, Italiasta tai Espanjasta, niin rajoja ei ole Utsjoelle asti eli olemme samaa aluetta ja rajatarkastuksia ei sillä välillä ole. Kysymys on tätä kautta meille hyvinkin vakava ja vaatii todella huolellista paneutumista, mihin olemme menossa, kun asumisemme rajat puretaan.

Pohjoismainen passiunioni nousi joissakin puheenvuoroissa esille mallina siitä, että liikkumisvapaus pelaa hyvin. Minäkin sanon, että se on pelannut hyvin ja se on arvokas asia ja onneksi se säilyy, mutta kyllä meidän täytyy olla rehellisiä siinä, että Pohjoismaissa järjestelmät ovat aivan

toista luokkaa kuin monissa muissa Euroopan maissa. Toivon mukaan myös uudet EU-maat tulevina vuosina pystyvät tämän hoitamaan huolella. Vertailu pohjoismaiseen passiunioniin ei ole ihan tasapainossa kokonaisuuden kanssa.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi kysymys. Valitettavasti ministereitä ei ole paikalla, mutta todella mielenkiintoinen on Sis-tietojärjestelmä, jota tässä yhteydessä ollaan luomassa. Ymmärtääkseni siitä tulee koko EU-Schengen -alueen kattava henkilöiden keskitetty tietojärjestelmä. Jos ei jossakin yhdessä tietokoneessa, niin ainakin yhdistetyissä tietokoneissa tulee olemaan kaikista EU-kansalaisista tiedot ja siellä ne rekisteröidään eli unionikansalaisuus astuu tässä pitkän askeleen eteenpäin.

Miten sitten henkilöt tässä järjestelmässä tunnistetaan, on mielenkiintoinen ja vakava kysymys. Otetaan käytännön esimerkki. Kun Pariisin lentokentälle tulee useita lentokoneita joka tunti tai pienemmässäkin ajassa ja siellä on valtava liikennemäärä, niin EU-kansalaiset, jotka ovat Schengen-sopimuksen piirissä, pitää erottaa — heitä on 400 miljoonaa — viidestä miljardista muusta maailman kansalaisesta nopeasti, tehokkaasti ja luotettavasti. Miten se tapahtuu, minkälaisella tietokonejärjestelmällä? Mikä on kansalaisen oikeusturva ja tietosuoja näissä ylikansallisissa järjestelmissä, jotka tässä luodaan? Ne ovat mielestäni hyvin vakavia kysymyksiä, joihin ei ole minkäänlaista vastausta annettu.

Olemme pitäneet Suomessa ja Pohjoismaissa kansalaisten tietosuojaa hyvin tärkeänä asiana. Tässä tietosuoja on muuttumassa sellaiseksi, että meidät kaikki rekisteröidään yhteiseen eurooppalaiseen, maailman ehkä mahtavimpaan tietojärjestelmään. Mitä sinne rekisteröidään, kuka sitä ylläpitää, miten voi tarkistaa, ettei tietoja väärinkäytetä, niitä kysymyksiä on syytä pohtia tässä yhteydessä.

Edustajat Myllyniemi, Malm, Savela, Metsämäki ja Rantanen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Kaikki olennainen on sanottu ja yritänkin tiivistää oman puheenvuoroni kahteen minuuttiin paikaltani.

Ed. Kankaanniemelle sanoisin, että rehellisellä ihmisellä ei ole mitään pelättävää siinä, että tiedot, vaikka sormenjälkiä myöten, olisivatkin viranomaisten rekistereissä. Ainakaan itse en sitä pelkää.

Rajavalvonnan poistaminen ja vapaa kulku on ylivoimaisen enemmistön kannalta sekä edullista että ongelmatonta, ja tähän meillä Pohjoismaissa passivapauden osalta on totuttu. Tähän perustavoitteeseen ei Schengenin osalta minusta ole mitään huomauttamista. Edellisen hallituksen toimesta Schengen-sopimuksen neuvotteluehdoksi asetettiin se, että pohjoismainen passivapaus voisi säilyä, ja nyt kun järjestelmästä on tämän muotoinen tulossa, niin on toivottavaa, että myös Norja lähtee tähän mukaan.

Täällä on aivan oikein kiinnitetty huomiota kahteen asiaan siinä, miten ulkorajojen valvontaa hoidetaan. Toisaalta meidän intressissämme olisi se, että Suomen osalla päätösvalta siitä, miten oman ulkorajamme valvonnan huolehdimme, säilyisi täydellisesti omissa käsissämme, mutta toisaalta intressissämme olisi ilmeisesti lisätä EU:n puolelta yhteistä kontrollia, jolla rajojen pitävyyttä valvottaisiin EU:n ulkorajoilla. Nämä ovat itse asiassa kaksi vähän toisensa poissulkevaa tavoitetta, ja odotankin, että valiokuntatyössä tähän haetaan tasapainoista ratkaisua.

Toinen tärkeä seikka on se, mitä korvaavia toimia rajatarkastuksen poistamiselle asetetaan. Tässä suhteessa myös odotan, että valiokunta linjaisi Suomen tavoitetta seuraavien vaalikausien yli, sillä vapauden rinnalla tässä tarvitaan myös uusia toimia, sekä poliisiyhteistyötä että muunlaistakin tarkastustoimintaa. Se on ilmeisesti yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Ensin vastauspuheenvuoronomaisesti reagoisin ed. Kankaanniemen puheenvuoroon. Oli aika erikoista kuulla opposition edustajan kiittävän hallitusta. Erityisesti oli erikoista se, mistä asiasta hän kiitti. Ed. Kankaanniemi kiitti hallitusta siitä, että eduskunnan käsiteltäväksi on tuotu tämä Suomen liittyminen Schengen-sopimukseen. Niin paljon kuin minä, arvoisa puhemies, ymmärrän Suomen perustuslakia, sen mukaanhan eduskunnalla on valta päättää tämän kaltaisista kansainvälisiin sopimuksiin liittymisistä, eli ed. Kankaanniemi kiitti hallitusta siitä, että se noudattaa perustuslakia. Nyt minulle herää kysymys siitä, mikä kätketty viesti tässä ed. Kankaanniemen kiitoksessa oli. (Ed. Kekkonen: Ylhäältä tullut viesti!)

Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi puheenvuorossaan myös pohdiskeli eri sopimusjärjestelyjä, joita eduskunnassa tämän kevään aika-

na on ollut esillä, mukaan lukien tietysti tämä Schengen-sopimus, ja viittasi siihen, että tässä on kysymys integraation syvenemisestä. Aivan oikein, tässä on kysymys eurooppalaisen integraation syvenemisestä, ja näillä sopimusjärjestelyillä tässä tapauksessa otetaan kantaa neljänteen pilariin, neljänteen kohtaan sisämarkkinoiden luomisprosessissa eli nimenomaan ihmisten vapaan liikkuvuuden mahdollistamiseen.

Kuten ed. Kankaanniemi totesi ja muutkin ovat todenneet, tämä käytäntö on ollut jo pitkään vallalla Pohjoismaissa. Vuonna 56 luotiin pohjoismaiset yhteismarkkinat ihmisten liikkuvuuden osalta, jos voidaan käyttää tätä termiä, mikä on johtanut, kuten hyvin tiedämme, siihen, että Pohjolassa inhimillinen kanssakäyminen monilla elämän eri osa-alueilla on tavattomasti helpottunut, ja siihen monet edustajat täällä viittasivat.

Ihmettelin ed. Kankaanniemen puheenvuorossa kuitenkin sitä, että kun hän tunnistaa pohjoismaisen passivapauden merkittävyyden Pohjolassa, niin miksi hän ei tunnista sitä prosessia niin päin, että kun Euroopassa hänen mukaansa Schengen-sopimuksessa tällä hetkellä olevissa maissa liikkumavapaus ja siihen liittyvät erilaiset valvontajärjestelyt eivät toimi samalla tavalla, samalla laadukkaalla korkealla tasolla kuin Pohjoismaissa, niin meidän tehtävämme, niin kuin aivan oikein onkin, on siirtää tämä Pohjolan käytäntö kattamaan koko Schengen-sopimusalue. Näin viemme ikään kuin positiivista viestiä eteenpäin sen sijaan, että olisimme torjumassa, luomassa esteitä ihmisten vapaalle liikkuvuudelle. Tämä on minulla se keskeinen perusprobleemi, jonka haluaisin vakavasti esittää nimenomaan niille opposition edustajille, jotka asettuvat Schengen-sopimusjärjestelyä vastaan.

Arvoisa puhemies! Tässä Schengen-sopimusjärjestelyssä toteutuu erinomaisen hyvin se henki, mikä Amsterdamin sopimusta solmittaessa eurooppalaiseen integraation syvenemiseen liittyen on otettu, kun puhutaan joustavuudesta. Me näemme, että kun tämä integraatio eri osa-alueilla syvenee mukaan lukien ne viittaukset, joita täällä on tehty tänään myös Emu-järjestelyyn liittyen, niin on täysin selvää, että siinä on tietyn tyyppistä eritahtisuutta. Eri maat ovat eri valmiusasteella mukaan tähän tulossa, ja on luontevaa, että lähdetään liikkeelle siitä, että kaikkia maita ei pakoteta samankaltaiseen järjestelyyn välittömästi, vaikka kaukopäämäärä olisikin yhteinen. Tässä tapauksessa me näemme, että tämä joustavuus mahdollistaa sen, että Irlannin ja erityisesti Ison-Britannian erityistapaus otetaan huomioon ja ne ovat tässä vaiheessa jäämässä Schengen-sopimusjärjestelyn ulkopuolelle.

Sen sijaan tässä järjestelyssä toteutuu kyllä toinen hyvin merkittävä piirre, joka on myös Suomen vahvoissa intresseissä ja eräänä neuvottelulähtökohtanakin ollut, eli se, että pohjoismainen passivapaus säilytetään ja tätä kautta Norjan ja Islannin asema tässä Schengen-sopimusjärjestelyssä turvataan. Tämä on tietenkin erinomaisen merkittävä seikka, ja haluaisin opposition edustajille, jotka ovat kritisoineet monesti tätä integraation syvenemistä ja sitä, että Suomi on siinä mukana, tuoda esille sen dilemman, minkä kanssa Norja ja Islanti ovat nyt tekemisissä. Ne ovat tulossa mukaan Schengen-sopimusjärjestelyyn, mutta eivät kuitenkaan ole täysivaltaisia Euroopan unionin jäsenmaita, jolloin Schengenin toimeenpanevassa komiteassa joudutaan tekemään tällainen assosiaatiosopimusjärjestely, jossa itse asiassa toimeenpaneva komitea, joka koostuu 13 EU:n jäsenmaasta, tekee päätökset, ja sen jälkeen käydään uusi muodollinen kokous, jossa Norja ja Islanti ovat myös mukana. Todellisuudessa ne joutuvat, käytän, arvoisa puhemies, hieman voimakasta kieltä, nielemään sen ratkaisun, jonka 13 EU:n jäsenmaata mukaan lukien siis Suomi ja Ruotsi tekevät.

Tämäkö on se malli, jolla opposition edustajat haluaisivat Suomen olevan eurooppalaisessa integraatiossa mukana: me ikään kuin joudumme muiden kattamaan pöytään mukaan? Eikö ole nimenomaan luontevaa, että me olemme siinä ytimessä mukana sekä päätöksentekijöinä että päätöksiä toimeen panemassa? Tämä on hyvä, selkeä esimerkki, joka liittyy myös eräisiin muihin integraatioratkaisuihin, joita meillä on ollut, joissa on luontevaa joustavasti tietysti lähestyä tätä asiaa, mutta olla tässä Euroopan integraation syvenemisessä vahvasti ytimessä mukana.

Arvoisa puhemies! Schengen-sopimusjärjestelyyn liittyy kolme seikkaa, joiden huomioimista itse pitäisin hyvin tärkeänä sen lisäksi, että Norjan ja Islannin mukaantulo on tavallaan yksi Suomen sopimukseen liittymisen keskeisistä ehdoista. Olen ymmärtänyt, että tilanne on sama Ruotsissa.

Nämä kolme seikkaa ovat ensinnäkin se, että Schengenin toimeenpanevan komitean päätösten parlamentaarinen seurantajärjestelmä näkemykseni mukaan on tietenkin hoidettu, mutta myös täytyy tässä vaiheessa, kun tähän sopimukseen mennään mukaan, selkeästi vahvistaa sellai-

seksi, että siinä noudatetaan samaa parlamentaarista seurantaa, hallitusmuodon nykyisen 4 a §:n mukaista seurantajärjestelmää, joka toimii näissä EU-kysymyksissä laajemmin. Tämä minusta on erinomaisen tähdellistä, että me tunnistamme Schengen-sopimusjärjestelyn kuuluvan laajempaan eurooppalaiseen integraatioprosessiin, ja silloin parlamentaarinen seuranta Suomen päässä järjestetään samalla tavalla kuin EU-seuranta yleisemminkin. Tämä on ensimmäinen seikka, joka on tähdellistä huomioida.

Toinen seikka liittyy tietosuojakysymyksiin. Me hyvin selvästi tiedämme, että Schengenin sopimusjärjestelyyn liittyy Sis-keskuskortisto, johon kerätään tietoja tarpeen mukaan ja joka mahdollistaa rajavalvonnan Euroopan unionin ulkorajoilla. Tässä suhteessa nimenomaan tietosuojan puolelta on varmistettava se, että kansalaisilla on oikeus tarkistaa itseänsä koskevat tiedot tässä Sis-rekisterissä. Tämä minusta on ehdonomaisen tähdellinen oikeusturvakysymys ja pidän sitä yhtenä keskeisenä kivijalkana tätä asiaa pohdittaessa.

Arvoisa puhemies! Kolmas kysymys liittyy pakolaisten asemaan. Täällä jo ulkoministerin kanssa keskustelimme hetken siitä, mikä on Suomen kanta koskien EU-kansalaisten oikeutta hakea turvapaikkaa jäsenmaassa. Suomen kanta tässä asiassa on täsmälleen oikea. Se on sekä Geneven pakolaissopimuksen mukainen lähestymistapa että kansainvälisten ihmisoikeuksien mukainen lähestymistapa. Myöskin Euroopan unionin kansalaisilla täytyy olla pahimmassa tilanteessa tarvittaessa oikeus hakea turvapaikkaa jostain toisesta jäsenmaasta.

Mutta kansainvälisissä keskusteluissa tähän pakolaiskysymykseen Schengen-sopimuksen osalta on kiinnitetty huomiota luonnollisestikin niihin pakolaisiin, jotka tulevat EU-alueen ulkopuolelta. Nyt on todettu, että Schengen-sopimusjärjestely ikään kuin olisi rakentamassa muuria, estämässä oikeutettua suojan hakemista tarvittaessa myöskin Euroopan unionin alueelta. Tämä järjestely kuitenkin omalta osaltaan on oikeastaan järkiperäistämässä perusasetelmaa siten, että häviää se mahdollisuus turvapaikkaanomusten ikään kuin keinottelulla siten, että kun yksi EU:n jäsenmaa turvapaikkahakemuksen käsittelyn jälkeen mahdollisesti kieltäytyy antamassa tätä turvapaikkaa syystä tai toisesta, niin ei ole enää mahdollisuutta hakea turvapaikkaa jostakin toisesta EU-maasta. Tämä on luontevaa luonnollisesti, kun me puhumme yhtenäisestä alueesta.

Mutta se, mikä tässä on olennaisinta, olennaisinta on myöskin varmistaa asia toisin päin. On myöskin varmistettava se, että se ensisijainen sisääntulomaa, josta pakolainen, ihminen hakee turvapaikkaa, suojaa, on myöskin se maa, jossa turvapaikka-anomus on myöskin käsiteltävä. Ei pidä muodostua tilannetta, että jos Schengen-alueelta haetaan turvapaikkaa, sitä ei ainakin jossakin jäsenvaltiossa tarkastettaisi ja nimenomaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, Geneven sopimuksen, pakolaissopimuksen pohjalta tätä turvapaikka-anomusta ja suojan tarvetta seurattaisi. Tämä tulee luonnollisesti varmistaa, että Schengen-sopimusjärjestelyssä tämä perusoikeusturva kaikille turvapaikkaa hakeville varmistetaan.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Oikeastaan ydinsanomani erään vastauspuheenvuoron yhteydessä jo ennätin sanoakin tähän aiheeseen liittyen, mutta kun puheenvuoro tässä nyt on, niin muutama sana vielä itse aihepiiristä.

Ensinnäkin päätöksentekomenettelystä. En malta olla yhtymättä niihin ajatuksiin paljolti, mitä täällä aiemmin alkukeskustelussa ed. Aittoniemi jo kertaalleen ääneen lausui. Nyt me olemme tätä Schengen-ratkaisua tekemässä statustasoltaan aivan erilaisella, paljon vahvemmalla ja minun mielestäni voimakkaamman statuksen omaavalla päätöksellä kuin konsanaan samaan aikaan tässä talossa meneillään olevassa Emupäätöksentekoprosessissa. Emusta ollaan päättämässä, ei niin, että eduskunta pääsisi selväsanaisesti ottaen kantaa siihen, haluaako Suomi liittyä Emuun vai ei. Sellaista tilaisuutta meille ei suoda, me äänestämme luottamuksesta tai epäluottamuksesta hallitukselle ja vain tästä. Mutta tähän Schengen-sopimukseen liittymisestä päätämme aivan oikealla ja hyvällä tavalla.

Muutoinkin, mitä tulee näihin puheenvuoroihin, mitä on käytetty, minusta ne ovat olleet erittäin hyviä ainespuita siihen käsittelyyn, mikä asian tiimoilta tullaan valiokunnassa tai ehkä valiokunnissakin käymään.

Oikeastaan haluan kiinnittää vielä sitten itse asiakirjan sisällön osalta huomiota pariin asiaan. Moniin asioihin ei ollut tilaisuutta kunnolla vielä perehtyäkään, mutta parista asiasta kuitenkin muutama sana, joihinka asioihin aiemmassa tehtävässäni jouduin paneutumaan ja jonkin verran perehtymäänkin.

Ensimmäinen asia koskee juuri tätä sisäraja versus ulkoraja -kysymystä. Siinä erityisesti toivon, että valiokuntakäsittelyn yhteydessä käytäi-

siin mahdollisimman tarkkaan läpi ei vain se kysymys, miten ulkorajat toimivat Schengen-alueen siltä osalta, mikä on Suomen kautta Schengen-alueelle muodostuvaa ulkorajaa, sillä ei vain se, miten tämä osa Schengen-alueen ulkorajasta toimii, ole tärkeää, eli Suomen ja Venäjän ja Suomen ja Viron rajat, vaan erittäin tärkeää Suomen kannalta on myös se kysymys, kuinka hyvin yhteisen Schengen-alueen ulkoraja pitää ja toimii kaikkialla muualla Euroopassa. Kerran tälle alueelle tuolta muualtakin tulevat kansalaiset ovat passitta vapaita liikkumaan, niin kuin käytännössä tiedetään, koko syntyvällä Schengen-alueella. Tästä syystä ei ole toisarvoinen asia se, pitääkö — käytän tällaista ilmaisua, jos sallitaan — tämä ulkoraja myös muissa osissa Schengen-aluetta. En sano muissa osissa Eurooppaa, koska se on väärä ilmaisu, vaan sanon, että se, pitääkö tämä ulkoraja muissa osissa Schengen-aluetta, on Suomen kannalta tavattoman tärkeä asia. Pitääkö vai ei, sillä seikalla on hyvin selkeät kytkennät ja vaikutukset poliisin tehtäviin, sillä on hyvin selkeät ja yksiselitteiset vaikutukset esimerkiksi suomalaisen tullin tehtäviin, moniin niihin sanoisiko rikosmahdollisuuksiin, rikoslajeihin, mitä sitten voidaan kuvitella syntyvän esimerkiksi huumausaineisiin liittyen, laittomaan tavaran tuontiin ja vastaavan tyyppisiin asioihin liittyen.

Mitä vielä tulee poliisiyhteistyöhön sitten toisena kysymyksenä, kun kerran tällainen yhteinen sisärajaton alue on syntymässä, pyritään tälle alueelle muodostamaan, kun kerran yhteiset ulkorajat toivon mukaan entistä paremmin toimivat, on tavattoman tärkeää koko alueen sisäisen turvallisuuden ja järjestyksen kannalta se, että myös poliisiyhteistyö silloin toimii koko tämän alueen laajuisesti. Poliisiyhteistyön pystyyn panemisessa ei ole vaikeuksia puuttunut. Syitä on monia siihen, että näin käytännössä on ollut. Toivotaan, että nyt tässä asiassa vihdoin päästään eteenpäin. Toivon myös, että tässä asiassa asianomainen valiokunta asiaa käsitellessään hyvin tarkkaan ja seikkaperäisesti käy läpi ei vain oman poliisimme valmiudet olla mukana yhteistyössä vaan myös sen valmiuden, mikä muilla Schengen-sopimukseen liittyvien maiden poliiseilla on olla mukana tässä yhteistyössä.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Aina kun minä yritän suhtautua jollakin tavalla myönteisesti näihin eurooppalaisiin kehityskulkuihin, ed. Kiljunen onnistuu tulemaan puhujakorokkeelle ja tekemään kaikkensa, että tämä minun illuusioni romuttuisi. Hänellä on virtuoosimainen kyky pilata minun iloni aina, kun minä sitä yritän löytää elämääni. Lisäksi, kun hän ilmoittaa pitävänsä 2 minuutin puheenvuoron, se on 10 minuuttia 20 sekuntia. No, se on toinen juttu. Sehän on hänen asiansa.

Arvoisa puhemies! Itse asiasta. Meillähän on ollut pohjoismainen Schengen, joka on toiminut niissä oloissa, joita me olemme viime vuosina eläneet, varsin hyvin. Se on tuonut sellaisiakin mahdollisuuksia, joita ei alun perin ajateltukaan. Se on tuonut Viktoria Mullovan taiteilijaksi länsiareenoille tilanteessa, jossa, jos ei olisi ollut pohjoismaista liikkumisvapautta, Viktoria Mullova ei olisi Rovaniemen kautta mennyt Haaparantaan ja sieltä Ruotsiin ja Ruotsin kautta Yhdysvaltoihin jne. Elikkä sillä on ollut aika mielenkiintoisia ulottuvuuksia kaiken kaikkiaan, mitä se on mahdollistanut. (Ed. Kekkonen: Kuhmo oli lähtöpiste!) — Kuusamosta hotellista lähti tämä keikka liikkeelle. Olen keskustellut sen henkilön kanssa, joka vei hänet autollaan Haaparantaan. Tämä tästä.

Joka tapauksessa ei ole mitään uutta ja ihmeellistä siinä, että kulkuvapaus laajenee eurooppalaisittain. Se on sinänsä erittäin myönteinen asia ja kuuluu tähän aikaan eikä siinä mitään, eikä siinä myöskään mitään integraatiopeikkoja sellaisenaan tästä johtuen pidä nähdä.

Sen sijaan pitää nähdä se asia toisinpäin, eli mitkä ovat ne tekijät, jotka mahdollisesti toimivat tätä ihannetta vastaan niin, että se ihanne ei tulekaan toimimaan sillä tavalla kuin on ajateltu. Otan muutaman sellaisen esimerkin ja ajatuksen, jotka eivät vielä kovin hyvin ole tulleet esille.

Ensinnäkin, täällä on puhuttu siitä, että kun ilmalaivalla liikumme ja laskeudumme alas eurooppalaisille kansainvälisille kentille, siellä on kaksi linjaa, on Euroopan kansalaiset ja muut. Tämä on erittäin kohteliasta, sillä ajatus- ja käyttäytymismallillahan EU-jäsenyyttäkin voimakkaasti myytiin. Itse asiassa se oli niitä vahvimpia argumentteja, joilla eräät saatiin tähän kuvaan mukaan.

Nyt, arvoisa puhemies, tämä pitää projisoida Schengen-käytäntöön, siis kun on vapaa liikkuminen. Eihän voida ajatellakaan tämän markkinoinnin jälkeen, että tämä hienostunut tapa poistetaan, toisin sanoen hienostunut tapa säilyttää rajatarkastukset lentokentillä. Tämä on aika mielenkiintoinen asia, mutta näinhän se tapahtuu, eikö niin? Ei voida ajatella, että kun mennään Heathrown kentälle Lontooseen, yhtäkkiä sen valtavan intialaisjoukon kanssa laitettaisiin

EU-kansalaiset samaan jonoon, kun sieltä tulee 500 intialaista ja sinne väliin pitäisi ryysätä sitten kunnon suomalaisen. Tässähän se ongelma on. Elikkä joka tapauksessa tällä tavalla rajatarkastukset hienostuneella tavalla säilyvät. Näinhän se on. Tämä on inhottava asia, koska minä toivoin niin hartaasti, että EU-jäsenyys olisi jollakin muulla tavalla myyty kuin sellaisella tavalla, joka kääntyy sitä itseään vastaan.

Toinen esimerkki, arvoisa puhemies, jonka otan mutta joka tavallaan voi toimia tätä hyvää itseään vastaan, on se, että tämähän on loistava asia rehellisille kansalaisille, jotka rehellisissä pyrkimyksissä siirtyvät alueelta toiselle, Euroopassa Schengen-alueella valtakunnasta toiseen. (Ed. Kekkonen: Elämme rehellisten ihmisten maailmassa!) — Me elämme rehellisten ihmisten maailmassa. Mutta entäpä sitten, kun onkin sillä tavalla, että ihan kaikki eivät ole ihan rehellisiä? (Ed. Kekkonen: Poikkeus vahvistaa säännön!) — Poikkeukset vahvistavat säännöt. Juuri nämä poikkeukset ovat sitten kumoamassa sitä rehellisten ihmisten hyvää Schengen-aietta. (Ed. Kekkosen välihuuto) — Arvoisa ed. Kekkonen, ei, vaan nyt on kysymys paljon syvällisemmästä asiasta.

Kysymys on siitä, millä tavalla rehellisten ihmisten maailma suojaa itseään tässä tilanteessa. Siihen ed. Manninen puheenvuorossaan täällä ehkä ainoana on kiinnittänyt huomiota. Se tarkoittaa sitä, että jotta tämä suojajärjestelmä toimisi niin kuin pitää, se tuo mukanaan nämä epäkonventionaaliset tutkimusmenetelmät. Tässä on se pointti.

Minä tiedän, että esimerkiksi oman aatesuuntani edustajille tämä on kova pala hyväksyttäväksi. Se tarkoittaa sitä, että soluttaudutaan ja sallitaan kaikki poliisin tavat, jotka eivät ole sitä arkipäivän käytäntöä, mitä me nyt elämme. Toisin sanoen hyvä tuo mukanaan säilyäkseen hyvänä hyvin epäkonventionaaliset menetelmät, jotka ikään kuin turvaavat hyvän säilymistä. (Ed. Saarnio: Me emme ole tottuneet siihen vielä!) — Me emme ole tottuneet, ja on vaikea monien meikäläisten esimerkiksi tottuakaan tällaisiin tapoihin ja menettelyihin, jotka tästä tulevat seurannaisvaikutuksena kuvaan mukaan.

Arvoisa puhemies! Sitten se kolmas asia. Se liittyy parhaillaan meneillään olevaan EU:n laajentumispyrkimykseen. Täällä on puhuttu ulkorajoista. Jotta tämä hyvä säilyisi tässäkin laajentuneessa tilassa, niin sehän tarkoittaa käytännöllisesti katsoen sitä, että Schengen, kun se on osa EU-käytäntöä, tulee kattamaan varmuudella ennemmin tai myöhemmin uudet jäsenvaltiot. Silloin niiden ulkorajat täytyy olla niin hyvin hoidetut kuin Suomen EU-ulkoraja on. Tämä taas tarkoittaa sitä, että sen kustannuksen jakajana on koko EU-yhteisö. Minä en voi kuvitellakaan sellaista tilannetta, etteikö se lasku tule siihen piikkiin, joka on 1,27 prosenttia jäsenvaltioiden bruttokansantulosta. Kyllä se näin on. Toisin sanoen tältäkään ulottuvuudelta ei pidä silmiänsä sulkea tässä yhteydessä. Muuten en ole Schengenin vastustaja vaan olen sitä mieltä, että sopimus pitää hyväksyä, ja se on askel parempaan ja oikeaan eurooppalaisuuteen jnp. Tämä on siis laajennettu Pohjolan Schengen, joka on ollut jo pitkään voimassa. Olisi äärimmäisen typerää omassa ajattelussani jättää ajattelematta sitä, millä tämä turvataan käytännön tasolla.

P u h e m i e s : Myönnän poikkeuksellisesti vastauspuheenvuoron ed. Kiljuselle, koska hänet nimeltä mainittiin. Muutoin etenemme pitkää puhujalistaa.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että sain vastauspuheenvuoron, koska sen verran railakkaasti ed. Pulliainen tarttui persoonaani. Hänen puheenvuoronsa kesti 8 minuuttia 45 sekuntia. Hän käytti samaa kansanedustajille kuuluvaa vapaata puheoikeutta kuin minäkin puheenvuorossani; ymmärsin, että minulla on se oikeus käyttää.

Pilasin kuuleman mukaan ed. Pulliaisen puheenvuoron etukäteen. En ole varma, pystynkö kohottamaan hänen fiilinkiään jälkikäteen tällä puheenvuorollani. Voin vain viitata siihen vanhaan sananlaskuun vähän soveltaen, jossa todettiin, että se olikin perusteellisesti väärinpäin, sanoi Pulliainen, kun kaksi kertaa paitansa käänsi. Hän ilmoitti puheenvuoronsa lopussa, että hän ei ole Schengenin vastustaja, ja totesi, että tässä itse asiassa sovelletaan yhteispohjoismaista passivapautta laajemmalla kehikolla. Käsitykseni mukaan hän oli täsmälleen samaa mieltä kuin minäkin puheenvuorossani, joten tässä suhteessa toivon, että voimme kuitenkin yhtä jalkaa kulkea.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun on erittäin vaikea kulkea ed. Kiljusen kanssa yleensäkään samaa tahtia integraatioasioissa. Totean, että se, missä minulla tökkäsi, oli se, että integraatio, niin kuin yritin jo ed. Aittoniemen puheenvuoroon käyttämässäni vastauspuheenvuorossa sanoa, aina upotetaan sinnekin, mihin se ei mielestäni välttä-

mättömästi kuulu eikä edes tällaisten hyvien uusien asioiden markkinoinnissa ole markkinointia edistämässä vaan pikemminkin sitä omaksumista ja hyväksymistä rajoittamassa. Sitä, ed. Kiljunen, minä tarkoitin. Tämä merkitsee sitä, että meillä on niin perustavaa laatua oleva ajattelutapojen ero, että menee aika pitkään, ennen kuin ajattelemme samalla tavalla.

Ed. Räsänen: Arvoisa rouva puhemies! Vapaa liikkumismahdollisuus ja passivapaus on toiminut Pohjoismaiden kesken hyvin pitkälti mielestäni sen vuoksi, että lainsäädäntömme, myös ongelmamme, heikkoutemme ja vahvuutemme ovat pitkälti saman tyyppiset. Tällaisessa tilanteessa vapaus tulla ja mennä on myönteinen asia. Kodin ovet voidaan pitää tutusssa naapurustossa auki ja lukotta, niin kuin maaseutukylissä on tapana.

Euroopan unionin maat ovat kuitenkin aika vieraita toisilleen ja lainsäädännöltään sekä kulttuuriltaan heterogeenisiä. Esimerkiksi Hollannin huumausainepolitiikka on varsin poikkeava pohjoismaisesta lainsäädännöstä. Sekin on myönnettävä, että sekä nyt käsiteltävänä oleva Schengen-sopimus että Emu-ratkaisu ovat suuret harppaukset kohti Euroopan liittovaltiota, mikä on ennen kaikkea poliittinen valinta.

Schengenin sopimuksen ehkä suurimmaksi ongelmaksi näyttää nousseen jäsenmaiden epäluottamus toisiaan kohtaan. Harva maa luottaa täysin toisten maiden kykyyn valvoa Euroopan unionin ulkorajoja. Huomauttihan Ruotsikin äskettäin ministeritasolla Suomelle itärajamme valvonnasta. Kysymys kärjistynee entisestään Euroopan unionin aikanaan laajentuessa itään päin.

Keski-Euroopassa rajatarkastusten lakkauttaminen on herättänyt huomattavasti kiivaampaa keskustelua kuin meillä. Näyttää siltä, että tarkastusten kokonaisvaltaisen lakkauttamisen epärealistisuus alkaa paljastua useille maille. Esimerkiksi Ranska on päättänyt soveltaa Beneluxmaiden rajoillaan sopimuksen mahdollistamia niin sanottuja väliaikaisia tarkastuksia estääkseen huumeiden virtaamisen Hollannista. Tarkastuksia on suunniteltu myös Italian rajalle, onhan huomattava osa Euroopan unionin laittomista maahanmuuttajista tullut Italian kautta, koska maa ei kykene tehokkaasti valvomaan pitkää merirajaansa. Laittomat maahantulijat saavat 15 päivää aikaa poistua maasta. Tänä aikana 80 prosenttia heistä poistuukin, mutta muihin Euroopan unionin maihin.

Kreikan tämänhetkinen tilanne muodostaa ehkä ikävimmän esimerkin Schengen-maiden luotettavuudesta. Saksan ja Euroopan unionin taholta on toistuvasti pyydetty maata puuttumaan kurdien jatkuvaan laittomaan muuttoon unionin alueelle. On puhuttu, että Kreikassa sijaitsisi jopa viisi kurdien vapautusjärjestö Pkk:n koulutusleiriä, joiden kautta muuttajat kulkevat. Kurdiväestön laaja laiton muutto unionin alueelle puolestaan on johtanut siihen, että etenkin Saksassa kurdien ja turkkilaisten keskinäiset yhteenotot ovat kärjistyneet jopa aseellisiksi selkkauksiksi.

Jonkinasteinen skeptisyys tarkastusten lakkauttamista kohtaan ei siis ole ainoastaan suomalainen ilmiö. Schengen-sopimus sinänsä on aika kattavasti kaikkialla hyväksytty tosiasia. Kuitenkin herää kysymys siitä, mitä todellista lisäarvoa tuottaa sopimus, jonka vaikutukset ainakin tähänastisten kokemusten perusteella näyttävät sisältävän hyvin pitkälle jäsenmaiden välisen epäluottamuksen kasvua ja tyytymättömyyttä.

Ei sovi unohtaa myöskään muita Schengen-sopimuksen toimeenpanoon liittyviä ongelmia. Massiiviset tietokoneongelmat ovat jo tähän mennessä onnistuneet viivyttämään suunniteltujen käytäntöjen toimeenpanoa. Toisaalta näistä tietokannoista saattaa väärin käytettyinä muodostua melkoinen isoveli valvoo -järjestelmä, johon muun muassa ed. Kankaanniemi omassa puheessaan viittasi. Odotettavissa olevat suuret kustannukset ulkorajojen valvonnassa puolestaan varjostavat itäisen Keski-Euroopan maiden tulevia jäsenyyskysymyksiä.

Suomen kannalta itse pidän huolestuttavimpana kysymyksenä rajatarkastusten poistumisen vaikutusta huumekauppaan. Edellä mainitsin jo Hollannin ja Ranskan välillä esiintyneistä ongelmista. Ei ole mitään syytä olettaa, etteivät vastaavanlaiset vaikutukset heijastuisi Suomeenkin. Suomen huumerikollisuus kasvoi viime vuonna jälleen 7 prosenttia, ja tiedämme, että vankiloiden huumeongelma on viiden viime vuoden aikana kolminkertaistunut.

Vastoin yleistä luuloa Suomeen tulevista huumeista vain hyvin pieni osa tulee Venäjän kautta. Suurin osa takavarikoista tehdään nykyisten tai tulevien Euroopan unionin maiden alueelta tulevista kuljetuksista, ennen muuta Virosta tulevista laivoista tai Helsinki-Vantaan lentoliikenteestä. Tämän vuoksi juuri Euroopan unionin sisärajoja koskevan kontrollin höllentyminen on meille ongelma.

Tarkastusten vähenemistä pystytään tietysti jossakin määrin korvaamaan teknisen valvonnan lisäämisellä. Näyttää kuitenkin varsin epätodennäköiseltä, että tässä onnistuttaisiin ainakaan täysimääräisesti. Rajatarkastuksiin liittyvien päätösten yhteydessä olisikin syytä keskustella niistä toimenpiteistä, joilla Suomi kykenee säilyttämään keinonsa tarttua tehokkaasti nimenomaan huumeiden salakuljetukseen. Ehkäpä nämä Ranskan esimerkin mukaiset niin sanotut tilapäiset tarkastukset tulevat meilläkin yllättävän pian välttämättömiksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Aikaisemmin varsinaisessa puheenvuorossani totesin, että todellisen ilmeensä Schengenin sopimus tietyllä tavalla saa, kun Amsterdamin sopimus hyväksytään ja kun Schengenin sopimus tulee osaksi Euroopan unionin rakenteita ja kun kehitys tietyn siirtymäajan jälkeen johtaa siihen, että pakolais-, ulkomaalais- ja turvapaikkapolitiikka tulee Euroopan unionissa yhteiseksi, vastuut jaetaan tasan kaikkien kesken jne. Se vasta on meidän ongelmamme. Silloin alkaa Suomi sekä vastata taloudellisesti että järjestää turvapaikkoja niille pakolaismassoille, jotka ovat tällä hetkellä Euroopassa, pääasiassa Saksassa, joka on ottanut niitä pilvin pimein ensinnäkin kompensoidakseen omaa pahaa mieltään toisen maailmansodan ajalta ja toisekseen ja alun perin hankkiakseen halpaa työvoimaa. Nyt, kun pakolaisia alkaa olla siellä liiallisesti, niin totta kai on kiire saada heitä myös tänne Pohjoismaihin ja muualle sekä maksettavaksi että pilvin pimein tänne sijoitettavaksi.

Ministeri Halonen käytti vastauspuheenvuoron, ei nyt tietenkään välttämättä minun puheenvuoroni johdosta, ja sanoi hiukan kuumentuneensa puheenvuoroista. Hän ei kylläkään vastannut minulle väittämääni mitään, mutta kun sitten omassa vastauspuheenvuorossani kysyin sitä häneltä, hän hiukan tietyllä tavalla varpaitaan katsellen myönsi, että näinhän se on, kyllähän meidän täytyy myös oma vastuumme kantaa. Se on sitten taas toinen asia, mutta ministeri Halonen mielestäni selkeästi myönsi tämän itsestäänselvän suuntauksen, että eräänä päivänä me otamme oman osuutemme Euroopan pakolaismassoista tämän sopimuksen ja sen jälkeisten sopimusten ja kehityksen perusteella. Se on meille taloudellisesti raskasta ja kansallisesti tietysti muutenkin raskas asia.

Ed. Kiljunen totesi, että meidän pitäisi viedä pohjoismaista mallia Euroopan unioniin Schengenin sopimuksen kautta sillä tavalla, että Pohjoismaiden vapaa rajojen yli kulkeminen toteutuu koko Euroopassa. Niinhän se nyt toteutuu. Ed. Kiljunen ei huomannut sitä, että pohjoismainen kulttuuri on kokonaan erilainen kuin eteläeurooppalainen. Esimerkiksi Norja Pohjoismaissa ei ole samanlainen kuin Italia, joka vuotaa kuin seula. Sinne tulevat kaikki, kurdit, pohjoisafrikkalaiset, sinne tulee jatkuvana virtana ulkomaalaisia, ja minä luulen, että se on heillä oikein bisnes, kun he suodattavat näitä oman maansa kautta ulos ja takaisin tänne Eurooppaan toisten elätettäväksi.

Eihän pohjoismaista systeemiä voi verrata ollenkaan, koska yhteisvastuullisesti Norja, Suomi, jokainen katsoo, että rajat pitävät. Italiaan jos viedään tällaista mallia, miten se voi pitää, koska siellä on bisnes ja suunnitelma siitä, että otetaan pilvin pimein niin paljon kuin rannikko vetää ihmisiä Afrikasta ja kurdeja Irakista, Iranista, joka puolelta pakolaisia? Näitä kahta on tässä asiassa turha verrata, Pohjoismaita ja sellaista Eurooppaa, jossa Italia esimerkiksi on mukana. On siellä etelässä muitakin makaronimaita samanlaisia.

Sitten ed. Kiljunen sanoi ed. Kankaanniemen poikkeuksellisesti kehuneen tämän hallituksen esitystä ja sitä, että se noudattaa perustuslakia. Ed. Kankaanniemi näin sanoikin ja perustellusti. Kun on kysymys Schengenin sopimuksesta, tämä asia, jos minä nyt oikein muistan, käsitellään lievemmässä perustuslain säätämisjärjestyksessä, kahden kolmasosan järjestyksessä. Mutta meidän oman rahamme myynti, joka on itsenäisyyden symbolin poismyynti, Emuun, siis eurorahaan siirtyminen tapahtuu hallituksen tiedonannon hyväksymisen puitteissa yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Eikö tässä ole räikeä ristiriita? Eikö se, että menetämme oman pankkijärjestelmämme ja rahamme, verrattuna Schengenin sopimukseen ole kokonaan toinen asia? Toisin sanoen tämä olisi ehkä voitu hyväksyä yksinkertaisessa järjestyksessä, jos karrikoidusti sanotaan, mutta Emu-kysymys ehdottomasti perustuslain säätämisjärjestyksessä. Näin ollen ed. Kankaanniemi on aivan oikeassa ja ed. Kiljusen väitteet ovat ihan turhia.

Rouva puhemies! Mitä tulee siihen, kun on puhuttu, että Schengenin sopimuksessa on pää-

asiassa hyvää, mitä hyvää siinä on? Ei siinä ole mitään hyvää, mutta minäkin olen todennut, että tämä on Euroopan unionin osasopimuksista vähiten haitallinen, jos se toteutetaan oikealla tavalla. Hyvää tässä on tietenkin se, että poliisiyhteistyö, oikeudellinen yhteistyö jne. tiivistyy, toisin sanoen rikollisuuden valvonta ja rangaistukseen saattaminen Euroopan unionin alueella tehostuu. Mutta se vain pelkästään kompensoi eikä riittävästikään puutu niihin ongelmiin, jotka syntyvät rajojen vapautumisesta, rikollisen aineksen ja huumeiden kulkemisesta vapaasti Euroopassa.

Jos katsotaan summa summarum tätä asiaa, ei Schengenin sopimus hyödyksi ole missään tapauksessa. Ei oikeudellinen ja poliisiyhteistyö pysty kompensoidaan edes niitä ongelmia, jotka syntyvät rajojen vapautumisesta, rikollisten ainesten ja huumeiden liikkumisesta vapaasti Euroopan unionin maasta toiseen. Näin tämä asia on.

Mutta jotta tulisi tasapaino näiden kahden kupin, ongelmien ja hyvien puolien kesken, heittelen hyvien puolien kuppiin vielä pikkuisen lisää. Toisin sanoen viisumiperusteet tulevat aivan selkeästi Schengenin sopimuksen jäsenenä kiristymään koko Euroopassa, ja se on hyvä asia. Lainsäädäntö tulee kiristymään, sen tiedämme lakivaliokunnassa, kun katselemme näitä asioita. Ainaisesti riidelty asia siitä, mitkä ovat perusteet pakkokeinolaissa esimerkiksi kotietsinnälle, tulevat nyt kymmenien vuosien riitelyn jälkeen Euroopan unionin määräyksestä ratkeamaan, että kotietsintä voidaan tehdä, jos maksimirangaistus on vähintään 6 kuukautta vankeutta eikä yli.

Sanoisin vielä, rouva puhemies, että minä oikeastaan toivoisin, että Suomessa esimerkiksi rikosoikeuden alalla tapahtuisi harmonisoitumista Euroopan unionin suuntaan. Kun muutama päivä sitten katselimme lakivaliokunnassa tohtori Lappi-Seppälän esittämiä tilastoja siitä, miten tietyissä Euroopan maissa, erityisesti katolisissa maissa Etelä-Euroopassa rangaistaan esimerkiksi raiskausrikoksesta, väkivallasta, ryöstöistä jne., niin eräissä tapauksissa siellä on jopa neljä kertaa korkeammat rangaistukset esimerkiksi raiskauksesta. Suomessa pahankin raiskauksen tehnyt ihminen pääsee muutaman kuukauden istumisella täysihoidossa Nokalla ja lähtee vapaana kävelemään ehkä lyhyemmän ajan päästä kuin rikoksen uhri on saattanut joutua kärsimään omista vammoistaan sairaalassa. Muualla Euroopan maissa on toisin, siellä annetaan kunnon rapsut tällaisille raaoille rikollisille.

Toivoisin, että tältä osin nämä harmonisoinnit tulisivat tässä kehityksessä Suomeenkin, niin suomalaisetkin rikolliset saisivat takkiinsa kunnolla. Tämä on lepokoti heille niin kuin tietysti pakolaisillekin, jotka tulevat etelästä tänne hienoon humanistiseen pohjoiseen.

Ed. M. Pohjola: Rouva puhemies! Ed. Räsänen epäili, että Schengenin sopimus olisi askel liittovaltion suuntaan. Pohjoismaisesta tulli- ja liikkumisvapaudesta ei ole syntynyt askelta Pohjoismaiden liittovaltion suuntaan. Lähes kaikki puhujat ovat olleet yksimielisiä siitä, että Pohjoismaiden välillä tämä järjestely on toiminut erittäin hyvin. Nyt Schengenin sopimuksessa kyse on siis tämän kaltaisen järjestelyn ulottamisesta koko Euroopan unionin alueelle paitsi Isoon-Britanniaan tässä yhteydessä.

Schengenin sopimuksen onnistumisen edellytys onkin sopimusmaiden luottamus ja yhteistoiminta. Ilman tätä luottamusta ja yhteistoimintaa Schengenin sopimus ei tule onnistumaan, ja siinä mielessä kritiikki on paikallaan. Tämä yhteistoiminta ja luottamus täytyisi juuri saada Schengenin sopimusmaiden välillä samantapaiseksi kuin se on ollut Pohjoismaiden välillä. En ole pessimistinen tämän onnistumisen suhteen aikaa myöten.

Ed. Kekkonen: Arvoisa rouva puhemies! Edellisessä puheenvuorossani tässä keskustelussa tohdin hivenen ihmetellä, kun eräs puhuja rinnasti hullut lehmät ja pakolaiset. Nyt havaitsin, että ed. Aittoniemi rinnasti rikolliset ja pakolaiset. On ehkä sittenkin hyvä, että tätä keskustelua ei ole kuuntelemassa tämän sankempi joukko, koska kyllähän sellainen ihmiskuva, josta tällaiset rinnastukset syntyvät, on aika erikoinen.

Schengenin sopimus kaiken kaikkiaan, sen oikeastaan tämäkin keskustelu on todistanut, on voittopuolisesti myönteinen sopimus. Totta kai kaikki se, mihin täällä on viitattu, ensijaisesti minunkin mielestäni huumekysymys on sellainen, joka ansaitsee erittäin ison huomion ja asettaa erittäin korkeat ammattitaitovaatimukset meikäläisille poliiseille. Aivan samoin se asettaa uusia vaatimuksia meikäläiselle lain käytölle.

Mutta kaiken tämän keskustelun jälkeen kysymyksen voi tietysti asettaa niinkin, että entäpä jos me jäisimme Schengenin sopimuksen ulkopuolelle. Se tarkoittaisi eristäytymistä muista

EU-maista, ja mikä kamalinta, myös muista Pohjoismaista. Sellaiseen meillä tietenkään ei ole varaa. Liikennöinti Suomeen ja Suomesta vaikeutuisi, ja siitä saattaisi olla hyvin olennainen vaikutus myös ihan kansantaloudellisiin seikkoihin, kuten matkailuun, tavaran vaihtoon, kauttakuljetuksiin, jopa kansainväliseen kauppaankin. Tässä suhteessa Schengenin sopimus, kuten sanoin, on voittopuolisesti myönteinen, ja mikä tärkeätä, siihen liittyminen ei edellytä suuria muutoksia lainsäädäntöömmekään.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Tulin puhujakorokkeelle, kun en ollut aivan varma, selviänkö kahdessa minuutissa urakastani. Nimittäin urakkaa ovat lisänneet kovasti ne puheet, joita on nimenomaan pakolaisista ja muun muassa kurdeista käytetty, ikään kuin Schengenin sopimus toisi ongelman meille esiin. Se ongelma on tänä päivänä aivan yhtä lailla käsissämme, ja Schengenin sopimus vain tulee tuomaan tiettyä sisäistä liikkuvuutta asiaan lisää. Kaiken kaikkiaan esimerkiksi kurdien kohtalonkysymys on heidän kansallisvaltionsa järjestäminen, joka on huomattavasti suurempi homma kuin jonkin Schengen-sopimuksen asia. Mielestäni ei pitäisi asioita sotkea keskenään.

Totta kai Schengen-sopimus on sen laatuinen uudistus, että se herättää kysymyksiä moneen suuntaan. Voimme todellakin syyllä kysyä, onko vapaan rajanylityksen seurauksena myös entistä vapaampi rikollisuuden leviäminen. Epäilemättä tässäkin asiassa on riskinsä. Mutta vastakysymyksenä voimme tietysti kysyä yhtä lailla, olemmeko aikana ennen Schengeniä kyenneet torjumaan kansainvälisen rikollisuuden ja muun muassa huumeiden leviämisen lisääntymisen ja niiden rajojen yli kulkemisen. Yhtä rehellisesti vastaten emme ole. Onkin nähtävä, että Schengen-sopimuksen puitteissa sisäinen liikkuvuus, rajaton kulku helpottuu ja lisääntyy, mutta samanaikaisesti eri EU-maiden yhteiset toimet muun muassa huumeiden liikkumista vastaan vaativat huomattavaa tehostamista.

Tämä on aika mielenkiintoinen asia senkin takia, että jos ajattelemme sitä, että puhumme esimerkiksi maiden välisestä huumeiden liikkumisesta, miten vapaata se on, niin tällä hetkelläkin sitä tapahtuu, vaikka rajakontrollit olisivat kuinka tiukat, ja esimerkiksi Suomessa Savon ja Hämeen välillä ei ole mitään suuria rajamuodollisuuksia mutta siitä huolimatta täällä myös liikkuu huumeita aika lailla. Schengenhän koskee kansalaisten liikkumista EU:n sisällä.

Ulkorajojen valvomista tullaan tässä mielessä entistä enemmän käsittelemään yhdessä eri maiden kesken ja tämä on se yhteistyö, joka tulee myös velvoittamaan esimerkiksi poliisiyhteistyön kehittämistä siltä osin, että myös esimerkiksi huumeiden sisäisiä liikkeitä pystytään valvomaan entistä paremmin. Kyllä ed. Aittoniemi poliisimiehenä tietää sen, että poliisin yhteistyö huumeasioissa on aika laajaa jo tänä päivänäkin. Mutta ilmeisesti Schengenin sopimuksen myötä se tulee entisestään tiivistymään.

Todennäköisesti on syytä ottaa totena hattuun sekin, että sopimuksen perusteluissa sanotaan: "Sisärajoilta poistettujen tarkastusten sijasta suoritetaan yleissopimuksen perusteella kaikilla Schengen-alueen ulkorajoilla yhdenmukaiset tarkastukset niiden kansallisen lainsäädännön edellyttämässä järjestyksessä." Miten se järjestetään, on kansallinen kysymys, mutta ilmeisesti mitä suurimmassa määrin tulee kansainvälistä yhteistyötä sen suhteen, minkälaisia tarkastuksia tullaan toimeenpanemaan. (Ed. Aittoniemi: Liittovaltio!) — Tämä on ehkä liittovaltiota, mutta kun olemme kerran EU:hun menneet, niin kai me sen kestämme, mitä se mukanaan tältäkin osin tuo.

Mitä tulee kontrolleihin, mitä ihmisten kortistoimiseen ja muuhun tulee, niin luulen, että tämän sopimuksen puitteissa on enemmän ehtoja ihmisten tilastoinnille kuin monen muun sopimuksen yhteydessä. Esimerkiksi emme tiedä tällä hetkellä, minkälaisia tietoja meillä on Suomessa pidettävissä rekistereissä, mutta tämän pohjalta voimme edes osoittaa rajat, missä tietosuojamme liikkuvat.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Aion tästä paikaltani todeta lyhyesti kahteen kysymykseen.

Toinen on pakolaiskysymys, johon ed. Aittoniemi on moneen otteeseen puuttunut. Käsitykseni mukaan tässä käy sillä tavalla, koska rajojen yli pääsee yhä helpommin, ei ole tarkastuksia, että niillä ihmisillä, jotka pääsevät EU-alueen sisälle pakolaisina jollakin tavoin, on vapaa liikkumisoikeus ja jos Pohjola heistä tuntuu viehättävältä alueelta, he pääsevät Suomeen tulemaan. Tietysti jos eskimoita muuttaa pakolaisina Eurooppaan, niin todennäköisesti he hakeutuvat pohjoisiin olosuhteisiin, mutta jos lämpimistä maista tulee pakolaisia, niin todennäköistä on, että he hyvin pitkään katsovat lähtevätkö kylmiin olosuhteisiin, kun eivät ole kylmästä aikaisemminkaan tykänneet.

Toinen kysymys, johon aion puuttua, on Schengenin sopimus ja itäinen ulkoraja. Itse olen sellaista mielessäni ajatellut, että Venäjä tulee olemaan meille aika iso mahdollisuus ja siinä mielessä viisumimuodollisuudet ovat aika jäykkiä. Itse en ole oikein hahmottanut, millä tavalla tämä sopimus siltä osin voisi muotoutua, vaikeuttaako se mahdollisesti pitempien viisumien myöntämistä, helpottaako se sitä vai pysyykö tämä ennallaan. Siltä osin, kuin sieltä tulee rehellisiä kauppamiehiä, heille pitäisi antaa pysyvä viisumi eikä pompotella heitä niin kuin tänä päivänä, että venäläiset liikemiehetkin joutuvat vähän väliä hakemaan viisumia ja maksamaan siitä vielä kovan hinnan. Siinä vaiheessa, jos todettaisiin, että liikemies huijaa tai on rikollinen, estettäisiin viisumin saaminen.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Lyhyesti haluan todeta, että näyttää siltä, että Schengenin sopimukseen liittyminen on ulkopuolelle jäämistä parempi ratkaisu. Schengenin sopimuksessa näyttää olevan enemmän myönteistä kuin kielteistä, mikä on aika hyvin tullut keskustelussa esiin. Tämä on eurooppalaista yhteistyötä ja siinähän me haluamme olla mukana.

Keskustelussa on tuotu esiin paljon mahdollisia Schengenin sopimuksesta johtuvia haittoja tai haittavaikutuksia. Mielestämme lakia tai uudistusta ei voi arvioida pelkästään sillä perusteella, että jotkut mahdollisesti käyttävät lakia tai tulevaa asiantilaa väärin, tai sillä perusteella, että siitä aiheutuu haittavaikutuksia tai lieveilmiöitä. Totta kai kaiken aikaa on pyrittävä estämään ja torjumaan väärinkäytöksiä ja aiheutuvia ongelmia, mutta kyllä lait ja sopimukset on tehtävä normaalielämää ja rehellisiä ihmisiä varten ja on lähdettävä siitä, että uusia oikeuksia käytetään oikein.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Kekkonen voisi pikkuisen alkaa kuunnella. Kyllä minulle sopii, voitte puhua ihan mitä vain, mutta nämä ovat jälkikäteen pöytäkirjoista luettavissa, ja en minä ole sanonut, että pakolaiset ovat rikollisia. (Ed. Kekkonen: Sanoitte, että rikolliset ...) — Pakolaiset voivat olla rikollisia, he ovat ihan tavallisia ihmisiä. Mutta kun me puhumme Schengenin sopimuksesta, niin tuossa perusteluissa puhutaan myös samassa kappaleessa molemmista. En minäkään voi niitä erottaa sillä tavalla, kun puheeni alkuosassa sanoin pakolaiset ja loppujen lopuksi rikolliset viimeisenä sanoina. Ne ovat mahdollisimman kaukana toisistaan. Pitää nyt järkevän ihmisen pystyä puheesta erottamaan, mitä sillä tarkoitetaan.

Mitä tulee ed. Saarnion puheenvuoroon kurdeista, kyllä minä mainitsin kurdit. Juuri Italian rannikon, erityisesti sen kautta vuotaa kurdeja eurooppaan ja epäilen, että se on italialaisille bisnestä. Kyllä he tietävät, että sinne makaronimaahan kurdit eivät jää, vaan mahdollisimman nopeasti muualle Eurooppaan. Kun mennään viisi kuusi vuotta eteenpäin ja aletaan tehdä tasajakoa siitä potentiaalista, mikä Euroopassa on näitä juurettomia ihmisiä, valtavat massat tulevat Suomeen ja myös kustannukset tulevat Suomeen tavattoman suuriksi. Meidän pitää realistisesti arvioida niitä asioita eikä vetäytyä minkään savuverhon taakse näissä asioissa.

Se on aivan sama, rouva puhemies — vaikka tämä ei liity tähän asiaan — että eräänä päivänä, kun tätä tietä edetään, viiden kuuden vuoden kuluttua, Euroopassa tehdään sopimus, päätös siitä, että kaikki Euroopan ydinjätteet tuodaan Suomen Kuhmoon tai Äänekoskelle ja sillä siisti. Meillä ei ole mitään sanomista tällä systeemillä myöskään sitä vastaan.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Pyydän anteeksi, jos olen pahoittanut ed. Aittoniemen mielen. Minä olin paperiin kirjoittanut tarkkana sitaattina, että sanoitte "pakolaiset ja muut rikolliset". Ehkä tämä kuva tarkentui, kun te äsken puhuitte makaronimaasta, ed. Aittoniemi.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Ihamäki puuttui erittäin tähdelliseen asiaan muistuttaessaan siitä, että erilaisia säädöksiä tehdään yleisesti ottaen normaalien ihmisten kannalta. Ei kai kukaan vaadi suomalaista sosiaaliturvaa romutettavaksi sen takia, että me jokainen tässä salissa tiedämme, että varmasti löytyy joitakin sellaisia ihmisiä, jotka saattavat kyseistä sosiaaliturvaa käyttää väärin hyväksensä.

Tämä liittovaltiomörkö, joka tässä nyt kaiken aikaa on pulpahdellut esiin, on kyllä kummallinen hokema. Se on vähän samaa kuin yhteen aikaan ruvettiin puhumaan poliittisesta eliitistä. Se on yhtä hämärää ja yhtä epäselvää, yhtä määrittelemätöntä, vallankin kun nyt juuri tässä asiassa — ja tämän sanon oikeastaan ed. Aittoniemelle, jonka siviiliammatin tunnen — tämänkin asian yhteydessä suurin muutos tulee olemaan rajoitettujen toimintaoikeuksien myöntäminen vieraan valtion poliisille rajan yli ulottuvan takaa-ajon yhteydessä. Minusta tästä jokaisen poliisimiehen ja poliisimiehen työtä kunnioit-

tavan ihmisen täytyy olla iloinen. En ymmärrä, mitä tekemistä tällä on liittovaltion kanssa.

Ed. Takkula: Arvoisa puhemies! Ihan muutama sana tästä sopimuksesta, mikä on täällä kirvoittanut varsin värikkään keskustelun. Itse näen näin, että kun tässä eurooppalaisessa unionissa olemme jäsenenä, niin tämä on niin sanottu väistämätön kehitys, että tätä kohti kuljetaan. Unionin alueen sisällä pyritään turvaamaan yhä vapaampaa liikkuvuutta. Onhan näin, että koko unionin pohjalla oli tällainen neljän vapauden periaate, joista yksi oli vapaaseen liikkuvuuteen, työvoiman vapaaseen liikkuvuuteen liittyvä.

Täytyy sanoa tässä, ed. Aittoniemi, että tietenkin siinä puhutaan työvoiman liikkumisesta, mutta varmasti, kun puhutaan vapaasta liikkumisesta, se minkä ed. Ihamäki ja ed. Kekkonen vahvistivat on tässä lähtökohta. Tämä on tehty niin sanotulle normaaliväestölle, mutta on tietenkin selvää, että on erilaisia liikkujia, jotka liikkuvat muissa tarkoituksissa kuin työvoiman perässä, ja heistäkin jollakin tavalla täytyisi huolehtia, että sellainen asosiaalinen ja muutenkin meidän yhteiskuntaamme soveltumaton aines ei tänne pääsisi hyvin voimakkaasti pesiytymään. Ymmärrän, että tämä on se asia, mistä ed. Aittonimi täällä kantaa voimakkaasti huolta. Keitä he sitten ovat, sitä ei kannata lähteä kyllä nimeämään, koska niin rajojen tuolta kuin täältäkin puolelta löytyy ihmisiä, jotka syystä tai toisesta ovat syrjäytyneet ja tämmöisessä kehitysputkessa tai kehitystrendissä ovat, niin valitettavaa kuin se on.

Sen vuoksi tässä nyt täytyisi huomioida se, että niitä sisäisiä järjestelyjä, mitä tehdään, eli toimenpiteitä, joilla sisäisestä turvallisuudesta huolehditaan ja järjestyksestä vastataan, tulisi tehostaa ja niistä huolehtia sillä tavalla, että todellakaan vapaasta liikkuvuudesta ei tulisi sitä uhkakuvaa, mitä täällä ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut! Jos edustaja haluaa jatkaa, niin pyydän puhujakorokkeelle.

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Tulen sanomaan lauseen loppuun tänne puhujakorokkeelle. Se lause siis katkesi, mutta lähdetään siitä, että ne mahdollisuudet, mitä tähän sisältyy, eli siis tietynlainen vapauden periaate, se on tietyllä tavalla ihan hyvää ja kannatettavaa, mutta siinä on myös se uhka, mikä tässä siis voimakkaasti nousi esille.

Minä kannan huolta siitä, että nyt olisi huolehdittava siitä, että ne toimenpiteet, mitä todellakin rajatarkastusta korvaavaksi suunnitellaan maan sisällä, olisivat riittävät sillä tavalla, että tulevaisuudenkin Suomessa meillä lapset ja nuoret, mikä on se tärkein tulevaisuuden voimavara, mitä meillä on, voisivat elää ehyttä ja turvattua elämää ja nämä ongelmat, mitkä täälläkin keskustelussa ovat nousseet esiin kansainvälisen rikollisuuden, huumeiden tulemisen kautta, saataisiin kitkettyä hyvin voimakkaasti, että ne eivät löytäisi pesäpaikkaa Suomesta. Tietenkään en toivo, että ne löytävät pesäpaikkaa mistään, mutta on selvää, että tämä menisi hurskaitten toivomuksien piikkiin, jos näin sanoisin.

Toivon joka tapauksessa, että meidän kulttuurimme voisi tällaisilta negaatioilta säilyä, että meidän lapsemme ja nuoremme ja muukin väestömme voisi omata arvoja ja elämänihanteita ja sitä kautta todellakin elää ainutkertaista elämää ehyesti ja turvatusti. Siinä mielessä näen, kun tässä vähän yli barrikaadien tätä keskustelua on käyty, että meidän varmasti on keskityttävä jatkossa siihen ja yhdistettävä voimia siinä, että sisäinen turvallisuus voisi olla sellainen, että kansalaisten turvallisuus täällä säilyisi ja sitä kautta terveen elämän edellytykset säilyisivät.

Arvoisa puhemies! Tämän toisen vajaan kaksiminuuttisen käytin nyt tästä korokkeelta, jotta sain ajatuksen loppuun tuotua.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ihamäki käytti minusta oikean puheenvuoron, joka osoitti sen, että tähän sopimukseen liittyy myös paljon mahdollisuuksia eikä vain uhkakuvia. Kannattaa nimittäin muistaa se, että eihän tämä sopimus poista esimerkiksi lentoliikenteestä sitä matkustajakontrollia, jossa esimerkiksi pommi- ja asekontrollit ja muut tehdään. Ei se poista myöskään matkustajaluetteloa laivoista eikä näitä turvatekijöitä, joita kansalaisilla on, liikkuvat he omassa maassaan tai maan rajojen yli. Tässä mielessä mielestäni Schengen-sopimus on hyvä kehitysaskel siinä yhteistyössä, jota me Euroopassa kykenemme tekemään, ja toivottavasti tämä innostaa tulli- ja poliisiviranomaisia sitten huolehtimaan entistä paremmin meidän ulkoisten rajojemme valvomisesta.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Schengenin sopimuksen ydin, kuten täällä on tänään todettu, on ihmisten vapaan liikkuvuuden mahdollistaminen. Sen vuoksi halusin vielä tulla tähän paikalle kommentoimaan niitä oikeastaan käyttäisin termiä käsittämättömiä tai hyvin eri-

koisia puheenvuoroja, joita ed. Aittoniemi täällä on käyttänyt pohtiessaan ihmisten vapaata liikkuvuutta eurooppalaisessa mittakaavassa. Hän on tavattoman huolissaan siitä, että Eurooppaan, mukaan lukien nimenomaan Suomeen, tulisi ulkomaalaisväestöä. Haluaisin antaa hänelle muutaman lukusarjan pohdittavaksi, jotta hän näkee näiden asioiden suhteellisuuden.

Suomessa on tällä hetkellä 80 000 ulkolaista, ulkolaisten lukumäärä on kasvanut 90-luvun alun 20 000:sta nyt 80 000:een eli nopea kasvu on tapahtunut, silti edelleen Suomessa ulkomaalaisväestön suhteellinen osuus on pienin Euroopassa Albanian jälkeen, se on 1,6 prosenttia meidän koko väestömäärästämme eli alhaisin, toistan sen vielä kerran, Albanian jälkeen. Suomessa ulkomaalaisväestön 80 000:n osuus on yksi neljäsosa siitä, minkä verran suomalaisia, ed. Aittoniemi, siis suomalaisia asuu ulkomailla. Me olemme katsoneet itse aivan hyvin, aivan oikeutetusti voivamme siirtyä, muuttaa tarpeen mukaan ulkomaille. Tuntuu hämmästyttävältä, erikoiselta eristäytymisajattelulta se, että muun maalaisilla ei olisi oikeutta tulla Suomeen samalla tavalla.

Haluaisin myöskin muistuttaa ed. Aittoniemeä siitä, kun hän on puhunut pakolaisista täällä, että Suomessa on 15 000 pakolaista tällä hetkellä. Sekin luku on alhaisin suhteellinen osuus Euroopassa, vain Albania ja Islanti jäävät Suomen taakse. Tässäkään suhteessa on täysin tarpeetonta herättää erikoisia pelkoja kansalaisten keskuudessa ja sitä kautta ruokkia merkillistä ulkomaalaisvastaisuutta. — Puhemies, haluaisin vielä pikkuisen jatkaa korokkeelta.

Toinen varapuhemies: Olkaa hyvä!

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Minulta ei jäänyt lause kesken, mutta ajatus jäi kesken. Halusin antaa ed. Aittoniemelle vielä yhden lukusarjan pohdittavaksi. Hän on kuitenkin varttuneempi valtiopäivämies ja on tietysti myöskin tutustunut Suomen historiaan. Kun viittasin siihen, että tällä hetkellä ulkomailla asuvien suomalaisten lukumäärä on neljä kertaa suurempi kuin Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä, haluan vielä korostaa, että aikaisemmin historian kuluessa, nimenomaan tämän vuosisadan aikana, suomalaisia on kahteen eri otteeseen erityisen runsaasti muuttanut ulkomaille.

Ensimmäinen vaihe oli ennen ensimmäistä maailmansotaa, jolloin pääsääntöisesti muutettiin Pohjois-Amerikkaan. Suomesta siirtyi noin 200 000 henkilöä Pohjois-Amerikkaan, osin myös Australiaan. Se vastasi silloin noin 8:aa prosenttia Suomen asukasluvusta.

Ed. Aittoniemi tietää myös hyvin sen, että 60-luvulla purimme nopean elinkeinorakenteen muutoksen aiheuttaman epäbalanssin suomalaisessa yhteiskunnassa siten, että Suomesta siirtyi lähes puoli miljoonaa suomalaista Ruotsiin, nettosiirtolaisuuden taso vajaa 300 000, sekin 5—6 prosenttia silloisesta väkiluvusta.

Toistan sen vielä, minkä jo aikaisemmin sanoin: Suomalaiset, aivan oikein, ovat liikkuneet ulkomaille. Olemme saaneet luontevaa kohtelua muissa maissa. Minkä vuoksi me nyt yhtäkkiä ottaisimme täysin nurinkurisen kielteisen asenteen, jos joitakin ihmisiä haluaisi muuttaa tänne Suomeen Pohjan perukoille?

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Suomessa asuvista ulkomaalaisista suuri valtaosa on tänne avioituneita, täällä opiskelevia tai täällä yrittäviä ihmisiä, jotka ovat kunnon ihmisiä ja tekevät työtä suomalaisen yhteiskunnan hyväksi elättääkseen itsensä ja vastatakseen heille kuuluvista yhteiskuntavelvoitteista. He ovat kunnioitettavia ihmisiä. Sitten täällä on sellaisia pakolaisia, esimerkiksi vietnamilaiset, jotka ovat pyrkineet etsimään itselleen leipäpuun, ovat äärimmäisen ahkeria, kunnollisia. He ovat tänne minun mielestäni myöskin tervetulleita ja samoin kaikki sellaiset pakolaiset, jotka tulevat tänne hädän edessä ilman taloudellisen keplottelun tarkoitusta ja pyrkivät löytämään tässä yhteiskunnassa paikkansa, sopeutumaan, eivät sulautumaan, mutta sopeutumaan, pyrkivät etsimään itselleen työtä, jotta pystyisivät elättämään itsensä, perheensä ja vastaamaan yhteiskunnan velvoitteista. He ovat kunnollisia ihmisiä. Minä sanon: Tervetuloa kaikki sellaiset tänne Suomeen! Minulla ei ole mitään vastahankaisuutta sellaisia ulkomaalaisia kohtaan.

Mutta sellaisia huithaapeleita, jotka tulevat tänne sitä varten, että elättäisivät itsensä suomalaisen yhteiskunnan kustannuksella, minä en tule koskaan hyväksymään, ja se on sillä siisti. Tämä asia on tällä tavalla.

Mitä tulee suomalaisten menoon ulkomaille, on totta, että ennen sotia mentiin Amerikkaan, sodan jälkeen mentiin Australiaan ja Ruotsiin. Kaikkialla, niin Australiassa, Yhdysvalloissa kuin Ruotsissakin, suomalaiset siirtolaiset, niin sanotut elintasopakolaiset kylläkin, menivät hakemaan itselleen leipää ja ovat nyt työn sankarin maineessa. Suomalainen Ruotsiin muuttanut

kun meni aamupäivällä Luulajaan rajan yli, iltapäivällä löi kirveensä Luulajan mäntyyn ja alkoi elättää itseään ja perhettään ja hyödyttää ruotsalaista yhteiskuntaa. Suomalaiset Yhdysvalloissa ovat suuria työn sankareita kaikki. Olette kai hiljattain lukeneet, minkälaisessa asemassa suomalaiset ovat Australiassa. He ovat kunnollisten ja työteliäiden ihmisten maineessa.

Sellaisia ulkomaalaisia kun saataisiin tänne, kuin ovat olleet suomalaiset, jotka ovat menneet ulkomaille tekemään töitä ja elättämään itsensä ja hyödyttämään yhteiskuntaa omalta osaltaan; sellaiset ovat tervetulleita tänne. On turha verrata sitä, miten suomalaiset ovat menneet Ruotsiin, Amerikkaan ja Australiaan. He ovat sellaisia henkilöitä, jotka menivät sinne välttämättömään työvoiman tarpeeseen, ovat täyttäneet paikkansa ja olleet kunniaksi suomalaiselle yhteiskunnalle. Sellaisia odotetaan tulevan toisestakin suunnasta, ja heitä on suuri valtaosa. Vain pieni osa on huithaapeleita, ja niitä minä en hyväksy.

Ministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Aittoniemen tapa jakaa ihmisiä hyviin ja huonoihin on hyvin ylimalkainen. On lähes mahdotonta sanoa, kun ihminen tulee vastaan, onko hän hyvä vai paha. Meillä on tietyt säännöt maahanmuuttoa varten, ja niissä pidetään huolta siitä, että ihmiset kertovat totuuden. Joskus viranomaiset Suomessa ovat käyttäneet vain liian paljon aikaa lyödäkseen kantansa kiinni.

Ei ole niin, että kaikki suomalaiset ovat hyviä myöskään. 60- ja 70-luvulla suomalaisten osuus rikollistilastosta Ruotsissa oli huomattavasti isompi kuin suomalaisten kokonaismäärä. Tämä on syytä muistaa. Ei tässä ole eri kansojen välillä niin kovin suuria eroja.

Mutta ennen kaikkea pidän sitä äärettömän huonona tapana, jota ed. Aittoniemi käyttää, joka lietsoo pelkoja ja osittain vihaa toisenlaisia ihmisiä vastaan. Se on suorastaan vaarallista. Tällaiset mielipiteet leviävät tänä päivänä Euroopassa. Ne ovat rauhan ja yhteistyön kannalta äärettömän vaarallisia. Tällaisesta minä ja puolueeni sanoudumme jyrkästi irti. Pitää ymmärtää kaikkia ihmisiä. Me olemme kaikki ihmisiä. Kaikkia pitää ihmisinä kohdella eikä täällä ylimalkaisesti jakaa, parlamentissa kaiken lisäksi, hyviin ja huonoihin ilman perusteluja. Tämä on käsittämätöntä.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! "En finne igen", sanottiin Ruotsissa vain muutama vuosikymmen sitten. Se sanottiin julkisuudessa, julkisessa sanassa, yli etusivujen menevin otsikoin. Oli erittäin arvokasta, että ministeri Norrback tuli osallistumaan keskusteluun. Tämä vähän kepeäksi mennyt sanailu tarvitsi juuri tällaisen arvovaltaisen puheenvuoron, minkä ministeri Norrback asiasta käytti.

Kun pyysin puheenvuoron, aikeeni oli jatkaa ed. Kiljusen lukusarjaa, mutta hän meni puhujakorokkeelle jatkamaan sen itse, niin että minun ei tarvitse toistaa sitä, mutta yli miljoona suomalaista tämän vuosisadan aikana on kuitenkin lähtenyt muualle. Ymmärtääkseni kokonaisuutena ottaen suomalaisia on kohdeltu tavattoman hyvin kaikkialla, minne ovat menneet.

Oikeastaan tässä yhteydessä ainoan poikkeuksen tekee Neuvostoliitto, jonne 20—30-lukujen vaihteessa rupesi menemään varsin paljon väkeä paremman elämän toivossa. Heidän kohtalonsa Stalinin vainoissa olivat peräti kolkot. Eräiden tietojen mukaan 15 000—20 000 suomalaista likvidoitiin tuona aikana. Mutta kaikkialle muihin ilmansuuntiin menneet henkilöt ovat kyllä pystyneet elämään ymmärtääkseni ihmisarvoista elämää niissä maissa, mihin ovat menneet. On käsittämätöntä, että me käytämme täällä omassa maassamme tänne mahdollisesti tulevista ihmisistä sellaista kieltä, mitä tässä salissa tänään on kuultu.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Minäkin arvostan erittäin paljon sitä, että ministeri Norrback käytti puheenvuoron, suurin piirtein niillä sanoilla, joita olisin itsekin käyttänyt. On häkellyttävää, että joissakin puheenvuoroissa täällä jaetaan ihmiset hyviin ja huonoihin, niin kuin ministeri Norrback totesi viitaten erääseen edustajaan, ilman perusteluja. Perustelunkin kuulimme; kuulimme, että kysymys on kansallisuudesta. Ed. Aittoniemen puheenvuorossa oli eräitä kansallisuuksia jotka olivat ikään kuin kunnollisia, ja jotkut toiset ilmeisesti ovat kunnottomia. Tiedämme, että Saksassa on ollut järjestelmä, jossa väestö jaettiin arjalaisiin ja eiarjalaisiin. Me tiedämme, mikä sen lopputulema on ollut.

Vanha tarina kertoo siitä, että kun väki jaetaan kahtia, viisaisiin ja tyhmiin, "viisaat" tekevät tämän jaon. Itse asiassa ehkä ilmeisesti tyhmät todella tekevät sen jaon, mutta viisaiksi itsensä luulevat. Näyttää sama peruste olevan ed. Aittoniemen puheenvuorossa, kun hän puhuu kunnollisista ja kunnottomista kansalaisista.

Hän itse ilmeisesti lukee itsensä kunnollisiin. Ed. Aittoniemi, suvaitsevaisuutta!

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ministeri Norrback on todella nyt tärkeällä paikalla täällä, kun Eurooppa-ministerinä on paikalla. Minä huomautan teille suomenruotsalaisten edustajana, että aikanaan silloin kun meille tuli omia pakolaisia itärajalta satojatuhansia, ruotsalaiset eivät ottaneet heitä vastaan. Te olette kaikkein vähiten mahdollinen puhumaan näistä asioista siinä mielessä, mutta totta kai teillä puheoikeus on kansanedustajana ja ministerinä. Mutta siinä mielessä minkä hyvänsä puolueen ja kansanryhmän edustaja olisi oikeutetumpi puhumaan sillä tavalla, kuin te nyt puhutte.

Mitä tulee Ruotsiin menneisiin suomalaisiin, kyllä Slussenin siltojen alla oli rikollisia. Minä jos kuka tiedän, kun kävin heitä sieltä kyttäämässä kotiin päin. Mutta olivatko he kovin kaksisessa asemassa? Kuinka ruotsalaiset heihin suhtautuivat? He eivät olleet rottienkaan arvoisia, nämä suomalaiset jotka olivat menneet elämän laitapuolelle. Mutta 98 prosenttia suomalaisista, jotka menivät Ruotsiin, tiedetään hyvin, oli esimerkillisiä ja ahkeria työntekijöitä, arvostettuja niin kuin suomalaiset Amerikassa, suomalaiset Australiassa ja sillä tavalla. Tämä on minun näkemykseni, ja tätä keskustelua minä en enää jatka.

Ministeri Norrback: Arvoisa puhemies! On varmaan ed. Aittoniemelle parasta, että hän lopettaa sen puheen itse, koska tämä vie täysin hakoteille.

Olen erittäin iloinen siitä, että ed. Aittoniemi otti Karjala-kysymyksen esille. Saanko vain kertoa, että minun kotitaloni, vanhemmilla oli pientila, jaettiin muutamaksi vuodeksi kahtia. Toisessa puolessa taloa asui karjalaisia, toisessa minun vanhempani ja muu perhe. Meillä oli ihan tavallinen pientila. Se jaettiin muutamaksi vuodeksi, eikä ollut pienintäkään riitaa. Edelleen voin tavata heitä, jotka asuivat meillä. En minä tiedä, miten ed. Aittoniemi jakoi oman talonsa. (Ed. Aittoniemi: Meillä oli seitsemän evakkoa!) En minä tiedä, mitä hän jakoi, enkä kysykään. Hän sai tehdä mitä tahansa. Minun kotipitäjässäni oli yhdessä vaiheessa lähes yhtä paljon karjalaisia kuin ylimarkkulaisia, muutaman vuoden ajan. Tämä väite ei pidä alkuunkaan paikkaansa, jota ed. Aittoniemi viljelee, ettei karjalaisia otettu vastaan ruotsinkielisillä paikkakunnilla.

Minä toivon, että ed. Aittoniemi lopettaa virheellisten tietojen levittämisen. Hän levittää minusta niitä näköjään tahallisesti, kun hän levittää niitä tämänkin jälkeen. Siis minusta on eduksi, jos kansanedustaja ainakin pyrkii kertomaan totuuksia, ainakin pyrkii. (Ed. Aittoniemi: Totta kai! Siitä minä olen kuuluisa!) — Totta kai juuri näin.

Totta kai suurin osa suomalaisista on kunnon kansalaisia. Mutta kun on suuria muuttoliikkeitä, mukana on kaikenlaisia ihmisiä. Se kuuluu jotenkin muuttoliikkeiden kulttuuriin, että ne, jotka etsivät helppoa rahaa, myöskin lähtevät liikkeelle nopeammin kuin tunnolliset ihmiset. Siitä syystä rikollisten osuus muuttovirroissa on isompi kuin normaalissa yhteiskunnassa. Ei enää ole tilastollisia eroja Ruotsissa suomalaisten ja ruotsalaisten välillä. Se liittyy tähän muuttovirtaan.

Tässäkin pitää olla rehellinen ja kertoa asioista niin kuin ne ovat, eikä levittää tämmöisiä tietoja, että suomalaisia kohdeltiin kuin rottia. Suomalaiset halusivat mieluummin olla ruotsalaisissa vankiloissa siihen aikaan, koska siellä kohdeltiin huomattavasti paremmin kuin Suomessa. He eivät halunneet tulla tänne vankiloihin. Sekin on totuus.

Elikkä tällainen yksinkertaistettu kuva, jonka ed. Aittoniemi antaa, lietsoo sitä pelkoa ja jopa vihaa, mitä vastaan pitää kaikin puolin taistella, jotta Eurooppa ja maailma voisi elää rauhassa. Se on vastuutonta puhetta, ed. Aittoniemi.

Nyt minäkin lopetan. Muuten menetän malttini ja se on vaarallista muillekin.

Ed. Kekkonen: Rouva puhemies! Minäkin lopetan tähän puheenvuoroon. Pyysin tämän puheenvuoron sen tähden, että ministerin nimi ilmeisesti ei tule puheenvuorolistaan sillä lailla kuin meidän muiden. Ajattelin, että ministeri Norrback ei vastaa ed. Aittoniemelle. Ministeri Norrback teki jossain määrin minun puheenvuoroni tyhjäksi.

Sanon kuitenkin sen, arvoisa rouva puhemies, että kun ed. Kiljunen käytti sitä lähestymistapaa, että on eräitä kansanedustajia, jotka jakavat ihmisiä hyviin ja huonoihin, hyviin ja pahoihin, sen mukaan mistä ihmiset ovat kotoisin, niin ed. Aittoniemi tuli tämän ajatuksen todistaneeksi täysin panemalla nyt siihen huonojen joukkoon myöskin ruotsinkielisen vähemmistömme. Tältä suomenkieliseltä puolelta, toki sosialidemokraattiselta puolelta, joka on tunnetusti aina ollut hyvin pohjoismainen ja hyvin vähemmistöjä arvostava ja hyvin läheisissä suhteissa ruotsinkieliseen vähemmistöön, minusta on aivan välttämätöntä

todeta, että sellainen asennemaailma, jota ed. Aittoniemi edustaa meidän tärkeintä vähemmistöämme kohtaan, on kyllä kuvottava ja pöyristyttävä, ja toivoisi, että tässä salissa ei tämän kaltaisia puheenvuoroja sitä vähemmistöä kohtaan, minkä meillä ruotsinkieliset muodostavat, osoitettaisi enää milloinkaan.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen ajatteluun voisi sen verran todeta, että pakolaiset ilmeisesti ed. Aittoniemen käsityksen mukaan kokevat Suomen luvatuksi maaksi, niin kuin Raamatun historiassa on luvattu maa, jossa, niin kuin täällä Suomessa, olisi mettä ja viikunapuita ja tulisi helposti leipä käteen. Kuitenkin kun miettii, mitä me olemme täällä puhuneet sosiaalipolitiikasta, niin ed. Aittoniemi ja erityisesti Suomen keskustan ryhmä on arvostellut, miten kurjaksi tämä maa on mennyt. Miksi ne pakolaiset tulisivat tänne kurjaan maahan, hyvänen aika, kun on totta, että meillä on asuntopula? Millä tavalla tänne sijoittuisi edes pakolaisia, kun me emme voi sijoittaa niitä ihmisiä? Heille ei ole asuntoja, kun meillä ei omille ihmisillekään ole asuntoja.

Siinä mielessä se on tavallaan huolen aihe, joka ei toteudu. En minä usko, että kukaan tulee Suomeen ainakaan hyvin pitkäksi aikaa muulloin kuin kesällä telttailemaan, koska täällä ei ole vapaita asuntoja. Meidän systeemissämme ei ole töitä. Sosiaaliturva on jonkin tasoinen, ja se pitääkin kaikille turvata. Mutta kyllä minusta perusturvana on asunto, jossa pystyy elämään. Hotellit eivät kovin paljon pysty majoittamaan. Siinä mielessä ed. Aittoniemen ajattelu siitä, että tänne tulee hirveä ryntäys jatkossa, on kyllä aiheeton.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Ei pitäisi tonkia tunkiota, haju tarttuu. Mutta minäkin käytän omalta puoleltani viimeisen puheenvuoron nyt.

Ed. Kekkonen viittasi ruotsalaiseen vähemmistöön Suomessa ja täysin oikeaan perusasennoitumiseen heihin nähden. Tämä keskustelu, mitä me nyt olemme viime vaiheessa käyneet koskien kansallisten vähemmistöjen asemaa Suomessa, on sikäli relevantti ja tärkeä, että vähemmistöongelma on muodostumassa maailman pienentyessä osaksi myös suomalaista todellisuutta yhä vahvemmin. Se, että meillä on tosiaan 90-luvulla ulkomaalaisväestön väkiluku kolminkertaistunut, kertoo siitä, että Suomi on asteittain muuntumassa monikulttuurisemmaksi. Enää ei ole kysymys vain ruotsalaisesta vähemmistöstä, vaan meillä on myös kasvanut hyvin vahvaksi venäläinen vähemmistö. Tällä hetkellä arvioidaan venäjän kieltä äidinkielenä puhuvia olevan Suomessa yli 25 000. Täällä on virolaisia runsaasti. Niin kuin tyypillistä, yleensä ulkomaalaisväestö on naapurimaista ja luonnollisesti myös muualta, erityisesti Euroopasta, EU-alueelta tänne tulee paljon väestöä. Tämä on vakava keskustelun aihe, vakava kysymys ja siihen meidän täytyy luontevalla tavalla suhtautua. Demokratian mittana ei ensisijaisesti ja viime kädessä ole se, kuinka enemmistön oikeudet taataan, vaan demokratian mitta on se, miten vähemmistön asema turvataan.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Siitä huolimatta, vaikka lupasin, että edellinen oli viimeinen puheenvuoro, ensinnäkin totean, että jokainen sana, minkä olen sanonut, on harkittu ja kullan arvoinen. Toiseksi minä olen käyttänyt nämä puheenvuoroni en keskustan eduskuntaryhmän edustajana, vaan kansanedustaja Sulo Aittoniemenä, niin kuin te varmasti tiedätte. Vastaan niistä itse. En minä pyytele keskustaa siihen apuun, vaikka tähän on keskustaa yritetty tuoda mukaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi totesi, että oli ymmärrettävää, että suomalaiset Slussenilla Tukholmassa toimivat niin kuin toimivat, että jotkut heistä sortuivat rikollisuuteen jne., koska ruotsalaiset, niin kuin totesitte, kohtelivat heitä ikään kuin ala-arvoisina, mainitsitte joistakin jyrsijöistä, sillä tavoin kuin rottia tai niin edelleen. Mutta ehkä teidän suhtautumisenne tiettyihin vähemmistöihin on aivan saman kaltaista, että he kokevat heihin suhtauduttavan alentuvasti ja hyvin epäeettisellä, epäinhimillisellä tavalla. Tähän teidän olisi hyvä ehkä hiukan paneutua, tähän omaan ajatteluunne.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä sanoin suunnilleen sanatarkasti niin, että Ruotsiin muuttaneista pieni osa sortui juoppouteen ja rikollisuuteen Slussenin siltojen alla, ja heitä ruotsalaiset kohtelivat, totta kai, en nyt toista enää sitä sanaa, minkä sanoin, kohtelivat heitä ala-arvoisina ihmisinä — ja aivan oikeutetusti. Minä ymmärrän, että näin tapahtui. Se ei ollut näiden ihmisten kannalta tietenkään hyväksyttävää, mutta ruotsalaisten suhtautuminen oli normaalia, koska nämä olivat vaaraksi heidän yh-

teiskunnalleen. Kunnon ihmisille, jotka pyrkivät saamaan työtä, jos saavat, ja elättämään itsensä, sanon: Tervetuloa Suomeen! Värillä ei ole väliä. Mutta jos ei siihen pyritäkään, silloin minä en hyväksy sellaisia ihmisiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

4) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 21/1998 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kekkonen: Rouva puhemies! Kun puolustusvaliokunnan jäsenenä olen tämän tyyppistä asiaa joutunut käsittelemään aikaisemminkin ja kun tutkiskelin tätä esitystä, niin tässähän on uutuutta se, että edellisen lainsäädännön jälkeen on tullut naisten vapaaehtoinen asepalvelus. Naisten vapaaehtoisesta asepalvelusta annetun lain mukaan naisten asepalveluksen lähtökohtana on se, että se suoritetaan samalla tavalla kuin varusmiespalvelus sekä rinnastetaan siihen kaikissa suhteissa. Asevelvollisten sosiaalietuuksia ja terveydenhuoltoa koskevia säännöksiä on sovellettu naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavaan sellaisinaan, ja mikä tähdellistä, minkä takia, arvoisa puhemies, tämän puheenvuoron pyysin, terveydenhuollon järjestämisestä Puolustusvoimissa annetun lain 3 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi täsmentävä säännös siitä, että naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavat ovat myös Puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla. Minusta tämä on erittäin tähdellistä ja tärkeätä, koska naisten vapaaehtoisen asepalvelun myötä on tullut jonkin verran sellaisia tilanteita, joissa ei oikein tiedetä, miten toimia. Kun tämä nyt tulee lain tasolle, niin siitä on sanottavana pelkkää hyvää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laeiksi osakeyhtiölain, osuuskuntalain 9 luvun, asunto-osakeyhtiölain 6 luvun, asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 8 luvun, avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 9 luvun ja säätiölain 11 §:n sekä kirjanpitolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 8/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, kyselytunti huomenna torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen